

**Referat af ordinær generalforsamling i
Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrslæger
den 4. april 2016**

Formalia	
Antal fremmødte	59
Fuldmagter til bestyrelsen	34
Fuldmagter til 3. mand	70
Instruktionsfuldmagter	11
Stemmer i alt	174

Dagsorden	Resultat	Bestyrelsens anbefaling
1 Valg af dirigent (bestyrelsen indstillede Jens Bjerregaard Christensen)	Valgt	For
2 Bestyrelsens beretning	Ikke til afstemning	-
3 Forelæggelse og godkendelse af Årsrapport 2015	Godkendt	For
4 Forslag fra bestyrelse		
1: Elektronisk kommunikation	Vedtaget	For
2: Overgangsordning i forbindelse med optagelse af obligatoriske medlemmer	Vedtaget	For
3: Regler for helbredsbedingede ydelser	Vedtaget	For
4: Bidragsfri dækning	Vedtaget	For
5: Bemyndigelse til bestyrelsen om korrekturendringer o.l.	Vedtaget	For
Forslag fra medlemmer		
6: Hel eller delvis udtag af pensionsopsparing med henblik på investering.	Forslaget blev trukket	Imod
7: Anbefaling om indretning af investeringspolitikken	Ikke vedtaget For: 73 Imod: 97 Blanke: 4	Imod
5 Forelæggelse og godkendelse af lønpolitik	Godkendt	For
6 Valg af bestyrelse		
Erik Bisgaard Madsen for en 3-årig periode (2016-2019)	Valgt	For
Johannes Elbæk for en 3-årig periode (2016-2019)	Valgt	For
7 Valg af revision		
Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab	Valgt	For
8 Sted for næste års generalforsamling		
København	Vedtaget	For
9 Eventuelt	-	-

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indledning	3
Dagsordenens punkt 1	3
Valg af dirigent	3
Dagsordenens punkt 2	4
Bestyrelsens beretning.....	4
Dagsordenens punkt 3	11
Forelæggelse og godkendelse af Årsrapport 2015	11
Dagsordenens punkt 4	14
Forslag fra bestyrelse og medlemmer.....	14
Forslag 1 fra bestyrelsen: Elektronisk kommunikation	14
Forslag 2 og 3: Helbredsbedingede ydelser.....	14
Forslag 4: Bidragsfri dækning	20
Forslag 5: Bemyndigelse til bestyrelsen om korrekturændringer o.l.	20
Forslag 6: Hel eller delvis udtag af pensionsopsparing med henblik på investering	21
Forslag 7: anbefaling om indretning af investeringspolitikken	23
Dagsordenens punkt 5	32
Forelæggelse og godkendelse af lønpolitik	32
Dagsordenens punkt 6	33
Valg til bestyrelse	33
Dagsordenens punkt 7	33
Valg af revisorer	33
Dagsordenens punkt 8	34
Sted for næste års generalforsamling.....	34
Dagsordens punkt 9	34
Eventuelt.....	34

Indledning

Inden generalforsamlingen holdt adm. direktør Hasse Jørgensen, Sampension, indlæg under overskriften "Sampension, samarbejde og synergi".

Dagsordenens punkt 1

Valg af dirigent

Formand Erik Bisgaard Madsen: Så vil vi starte generalforsamlingen. Jeg vil starte med at byde velkommen og første punkt på dagsordenen er valg af dirigent. Bestyrelsen har forslag om, at de gerne vil have Jens Bjerregaard Christensen som dirigent, og jeg skal høre, om der er andre forslag. Det er der ikke. Så er Jens Bjerregaard valgt.

Dirigent Jens Bjerregaard Christensen: Tak for valget. Jeg vil indledningsvist sige, at jeg glæder mig til, at vi kan få generalforsamlingen gennemført på en god og planmæssig måde. Mit hverv er allerførst at sikre, at vores generalforsamling er lovligt indkaldt. Ifølge vedtægtens § 4, stk. 2 skal en indkaldelse ske højst 4 uger før og mindst 2 før ved skriftlig indkaldelse til hvert medlem. Ifølge vedtægtens § 4, stk. 3 skal indkaldelsen endvidere bekendtgøres i organisationernes blade. Jeg er blevet givet og har liggende her dels en kvittering fra Post Danmark fra den 15. marts, hvor der er blevet sendt ud til samtlige medlemmer, og så har jeg fået vedlagt kopier for henholdsvis Jord & Viden og Dansk Veterinærtidsskrift, således at jeg kan nu konstatere, at generalforsamlingen er lovligt indkaldt.

Så er det jo sådan, at vi også skal have det til at køre, så smertefrit som muligt og til alles glæde og der vil jeg sige, at når vi får debat og når I i det hele taget ønsker at sige noget, så skal I tale fra jeres plads. Vi har mikrofoner, som vi sender rundt og I bedes alle sammen af hensyn til referatet sige jeres navn hver gang, I får ordet. I skal også gøres opmærksomme på, at for så vidt angår det med at få generalforsamlingen afviklet ordentligt, så er det vigtigt for os, at evalueringsskemaerne, som ligger på alle borde, at I udfylder dem, så det opfordrer vi jer meget gerne til efter generalforsamlingen at sikre, at I også har givet jeres besyv med, således at bestyrelsen kan rette op på, hvad der eventuelt måtte være af ønsker fra jer. Så skal jeg også sikre, at alle stemmeberettigede har fået stemmeseddel og jeg håber, at I alle sammen har registreret jer ude ved indgangen og hvis det ikke er sket, så bedes I skynde jer at få det på plads. Så skal I henvende jer til en fra administrationen, så vi er sikre på, at vi ved, hvor mange stemmeberettigede der er samt hvor mange fuldmagter der er.

Det er også sådan, at der skal være valg til bestyrelsen, og hvis der ønskes opstillet kandidater i stedet for henholdsvis Erik Bisgaard Madsen eller Johannes Elbæk, som jfr. dagsordenens pkt. 6 er på valg, så skal I møde med 5 stillere ifølge vedtægtens § 9, stk. 2, og vi vil faktisk meget gerne have allerede nu, hvis der er nogen, der ønsker at stille op, således at vi også er klar på det og så vi ved, om der skal være kampvalg og det er jo sådan, at hvis der er kampvalg, så sender vi bestyrelsesvalget til urafstemning, jævnfør vedtægtens § 9, stk. 5.

Så ville jeg have oplyst, men det er ikke klar endnu, hvor mange deltagere vi er her til generalforsamlingen. Det kunne jeg selvfølgelig tælle, men jeg kan ikke tælle, hvor mange fuldmagter og andet, der måtte være, så det vil jeg komme tilbage til senere under generalforsamlingen, - så med de her indledende ord så vil jeg håbe, at vi kan få det til at løbe planmæssigt og også få nogle gode diskussioner og nogle gode tilbagemeldinger til bestyrelsen

omkring deres arbejde. Så med det vil jeg gerne gå videre til punkt 2 og bede formanden, Erik Bisgaard om at fremlægge bestyrelsens beretning. Værsgo Erik.

Dagsordenens punkt 2

Bestyrelsens beretning

Formanden: Tak for det, Jens. Jeg vil starte med at lige nævne nogle navne og byde særligt velkommen. Nu har I jo set Hasse Jørgensen, direktør for Sampension, men der er faktisk også et par andre gæster fra Sampension. Det er Christian Due, Jannie Rechnagel, Birgitte Frank Uggerhøj og Dick Magnussen, der også er her. Så har vi også nogle andre gæster, som jeg lige synes, vi skulle bede om at rejse sig op. Det er Børge Jørgensen, som er direktør i Fællessekretariatet for JA og Dyrslægeforeningen og DSL. Carsten Jensen, formand for Dyrslægeforeningen, skulle også være her, men jeg har ikke set ham, så det kan være, at han kommer. Så er der Jaques Peronard, vores revisor fra Deloitte. Så er jeg informeret om, at der skulle være to journalister, men jeg er lidt usikker på, om de er kommet, men bare for at I ved det.

Så vil jeg også foreslå, at mine kollegaer fra bestyrelsen rejser sig op og lige kort siger deres navn, sådan at I har styr på, hvem de er og hvor de sidder og vi kan starte med Lars.

Lars Bloch: Mit navn er Lars Bloch og jeg er medlemsvalgt.

Henning Otte Hansen: Jeg hedder Henning Otte Hansen og jeg er udpeget af JA.

Johannes Elbæk: Johannes Elbæk, jeg er medlemsvalgt og nuværende næstformand.

Frank Bøgh Nielsen: Frank Bøgh Nielsen fra Dyrslægerne. Jeg er medlemsvalgt.

Kirsten Holst: Kirsten Holst - jeg er udpeget af JA

Søren Kaare-Andersen: Søren Kaare-Andersen. Særligt sagkyndigt bestyrelsesmedlem, og også formand for Revisionsudvalget. Medlemsvalgt efter indstilling fra bestyrelsen.

Jens Munk Ebbesen: Jens Munk Ebbesen. Udpeget af Ansatte Dyrslægers organisation (ADO).

Hans-Henrik Jørgensen: Hans-Henrik Jørgensen. Medlemsvalgt og formand for JA.

Formanden: Og så endelig så har vi direktør Jens Munch Holst, som sidder heroppe og hvis du lige rejser dig op, så alle kan se dig. Og så er der en lang række fagfolk her, som vil hjælpe med at besvare spørgsmål, hvis vi ikke kan klare os fra bestyrelsens side.

Selve beretningen har jeg tænkt at holde i fire afsnit. Det første afsnit i beretningen fra bestyrelsen det skal være at sige lidt om vores ansvarlige investeringer og den analyse, som vi har foretaget af at tilbyde medlemmerne en fossilfri fond, en analyse, som vi afsluttede i efteråret sidste år. Nummer to ting, jeg vil sige noget om i beretningen, det er ophøret af samarbejdet i Unipension, og det skifte til Sampension, som I just også hørte Hasse Jørgensen sige lidt om. Så vil jeg sige lidt om bestyrelsens og direktionens aflønning og som det sidste så vil jeg – og det er det, jeg vil starte med – sige noget om pensionskassens formål, nemlig at skaffe os som medlemmer nogle gode og stabile pensioner. Jeg vil især kigge tilbage på 2015. Jeg vil også forsøge at kigge lidt fremad for at komme med et bud på, hvordan fremtiden tegner sig set med pensionskassens øjne.

Pensionskassen er kommet ud af 2015 med et fornuftigt afkast på 4,7 % efter omkostninger svarende til en af de søjler, I så før og der skal jeg sige, at over halvdelen af det afkast er skabt af vores evne til at lave aktive investeringer i stedet for bare passivt at følge markedet.

Hvis man kigger på den slide, som er oppe nu, så kan I se PJD på den søjle længst til venstre, den grønne søjle og den viser faktisk, at vi over den periode, der hedder 2009 til 2015 og det såkaldte N1 nøgletal har været i stand til at slå det generelle afkast i markedet – faktisk for

syvende år i træk, og det er vi jo både glade for og stolte over. Hvis I går ind og kigger i årsrapporten på side 6, så vil I kunne se, at det akkumulerede afkast udgør 46-47 % over den periode. Det er et flot resultat, og det er en kombination af at finde de rigtige investeringer samtidig med at have den rigtige risikoprofil og have en økonomisk buffer, som gør, at vi har kunnet følge en langsigtet investeringsstrategi og der må jeg sige, at vi som bestyrelse har i mange år holdt fast i de lange sigtelinjer, fordi det her handler jo om opsparing over 10-20-30 år. De 4,7 %, som jeg nævnte før, lyder måske ikke af så meget, men det er faktisk et flot resultat, når man tager de nuværende lave renter i betragtning. F.eks. kan man jo i øjeblikket få et 30-årigt boliglån med en fast rente i niveauet 2,5 %.

Og hvis man kigger på 2015 resultatet isoleret, nu er det fra 2009 til 2015, det I ser på sliden her, men hvis I kigger på et tilsvarende tal isoleret fra 2015, så ligger PJD faktisk nr. 2 i det år, kun overgået af Arkitekterne, som har været dygtige til at tjene nogle penge på ejendommene.

Populært sagt kan man sige, at vi har vundet både på gynger og karruseller i form af kursgevinster på obligationer og afkast på aktier. Isoleret set så er kursgevinsterne på obligationerne naturligvis glædelige, men det betyder også, at de allerede har taget lidt forskud på noget af det afkast, vi skulle have haft sidenhen, som for obligationers vedkommende jo normalt vil betyde, at man har nogle lange og stabile afkast. Vi kan godt sige, at det forskud, vi har taget på glæden, det betyder, at vi kan komme til at mangle afkast på et senere tidspunkt.

På sidste års generalforsamling kiggede vi også frem, og der forudsagde vi dengang, at vi nok ville komme under de 5 %. Derfor varslede vi også, at det kunne blive nødvendigt at sænke både kontorenten, og det vi kalder beregningsrenten. Og vores forventninger til 2016 er desværre et endnu lavere afkast, som det fremgår af grafen. På den baggrund har vi sænket kontorenten til 3,66 % efter skat fra 1. januar 2016, og fra 1. januar 2017 sænker vi den såkaldte beregningsrente til 3,75 %.

For lige at få lidt styr på de her begreber, så har vi en lille film, som viser, hvad det er, beregningsrenten kan bruges til.

Visning af film om beregningsrente.

Formanden (fortsat): Ja, det var så et lille stykke pædagogik omkring beregningsrente, og jeg vil gerne pointere, som også der blev understreget her i videoen, at beregningsrenten ikke kommer til at berøre medlemmer, som allerede er gået på pension. Det er medlemmer som mig og andre, der stadig er på arbejdsmarkedet, som bliver ramt af det her. Og på næste slide kan I se, hvordan sænkningen af beregningsrenten påvirker forskellige aldersgrupper og som det fremgår, så får udsigten til et lavere afkast – og det er jo det, vi forventer på grund af de her lavrentemarkeder, som vi kigger ind i, det får nogle relativt store konsekvenser, særligt for vores yngre medlemmer i pensionskassen.

Men det er også vigtigt at understrege, som der blev sagt i videoen, at sænkningen af beregningsrenten ikke i sig selv ændrer de faktiske samlede pensionsudbetalinger, for de afhænger ikke af beregningsrenten. De afhænger af, hvor store investeringsafkast, som vores investeringsfolk er i stand til at trække hjem til os. Sænkning af beregningsrenten får dog betydning for de forsikringsdækninger, som vi har, fordi de er beregnet som en procentdel af alderspensionen. Så hvis den forventede alderspension sættes ned, så bliver det beløb, som man får udbetalt ved en forsikringshændelse – det kunne være invaliditet – så bliver den også sat ned. Vores ordning er dog så fleksibel, at et medlem kan fastholde det beløb, der udbetales ved en forsikringshændelse ved at lade en større del af pensionsindbetalingen gå til forsikringsdækningerne. Hvad det konkret betyder for jer som medlemmer, for os som medlemmer, det vil I kunne se på det, der hedder Min pension i løbet af tredje kvartal i år. Ændringer af denne karakter er selvfølgelig ikke det, vi som bestyrelse er mest begejstret for at foretage, men mod-

sat, hvis ikke vi fastsætter en realistisk beregningsrente, så vil pensionisterne fremover opleve konstant faldende udbetalinger og det er vores klare fornemmelse, at det har de ikke interesse i.

Vi giver dog det enkelte medlem mulighed for på pensioneringstidspunktet selv at tage stilling til, hvor høj vedkommendes beregningsrente skal være. Når man forlader arbejdsmarkedet, så kan man vælge at fastholde beregningsrenten på 3,75 eller øge den inden for lovens maksimum, som p.t. er på 4,66.

Noget, som er sværere at gøre op i kroner, ører eller procenter, det er den skadelige indvirkning, som CO₂-udledninger gør på vores klima. Men det gør ikke problemstillingen mindre væsentlig. Klima og fossile brændstoffer har været på bestyrelsens dagsorden mange gange i de senere år. Som ansvarlig investor, så ønsker vi og skal være en del af løsningen.

På de seneste to års generalforsamlinger har der været forslag om frasalg af aktier i selskaber, der udvinder fossile brændsler. Bestyrelsen er helt enig i målet om at bidrage til at løse klimaudfordringen, men vi er ikke enige i midlet, at sælge aktierne.

Sidste år besluttede bestyrelserne i Unipension-samarbejdet at igangsætte en analyse af mulighederne for at tilbyde en fossilfri fond. Elementerne i analysen blev i december gjort tilgængelig på vores hjemmeside i pensionskassen, så jeg vil ikke gå i detaljer med resultaterne. En enkelt del af analysen vil jeg gerne gøre lidt ud af.

Vi har haft den internationalt anerkendte ekspert, nordmanden Martin Skancke, til at vurdere, hvordan vi som pensionskasse kan bidrage til en lavere CO₂-belastning. Martin Skancke er ikke nogen hr. hvem som helst. Han er formand for det FN-initiativ omkring ansvarlige investeringer, som Kofi Annan stod fadder til i sin tid. Og Martin Skancke har rådgivet mange vigtige interessenter, bl.a. også verdens største pengetank, den norske oliefond, om ansvarlige investeringer. Så vi var glade for at have Martin Skancke til at rådgive os i denne her henseende.

Hvis I ikke allerede har gjort det, så vil jeg anbefale at læse hans analyse, fordi den er både læseværdig og den er meget interessant. Martin Skancke slår fast, at menneskeskabt CO₂-udledning uden for enhver rimelig tvivl er medvirkende til den globale opvarmning, og at investorer som pensionskasser bør tage del i at løse klimaudfordringerne. Martin Skanckes helt overordnede pointe er, at frasalg af fossile selskaber flytter den investeringsmæssige risiko til en anden investor. Og at frasalg ikke mindsker den samfundsmæssige klimarisiko. Salg af kulaktier vil drive priserne ned og det vil sige, stik imod hensigten vil det gøre kulinvesteringer mere attraktive for andre investorer. Nye investorer, det kunne være kapitalfonde, der er på vej ind i markedet, sammen med statsejede indiske og kinesiske selskaber, som kunne så købe de her aktier op til en lavere pris. En miljøbevidst og aktiv investor som gennem dialog påvirker selskaberne i den rigtige retning, kan til gengæld bidrage til at nedbringe CO₂-belastningen er sådan set konklusionen på Martin Skanckes analyse.

I PJD er vi rigtig gode til at udøve såkaldt aktivt ejerskab. Vi har i løbet af efteråret fået evalueret den indsats vi har i pensionskassen af den FN-støttede organisation for ansvarlige investeringer. Den hedder UN PRI. PJD har fået en meget flot karakter blandt ca. 1500 investorer, som har til sammen ca. 400 billioner kroner under forvaltning i og med, at vi har opnået den karakter, der er den højeste opnåelige, nemlig A+.

Gennemsnitsscoren for de 1500 selskaber – den karakter man har givet der – den er B, så vi ligger altså med et A+ i forhold til, at gennemsnittet i markedet er et B.

Det betyder så ikke, selv om vi har fået en høj og flot karakter, at vi vil læne os tilbage. Pensionskassen har været med til at opfordre til en ambitiøs aftale ved COP 21 i Paris i december

sidste år, og vi er glade for, at det er lykkedes. Det er naturligvis godt for klimaet, men også for os som investorer og de virksomheder, vi investerer i, at det ikke længere skal diskuteres, om der skal ske en overgang til en verden med mindre CO₂-udledning.

Spørgsmålet er nu, hvordan det skal ske. Bestyrelsen har tænkt sig at indrette investeringspolitikken, så den understøtter målet om maksimalt 2° og gerne 1,5° global opvarmning. Målsætningen har vi simpelthen skrevet ind i vores retningslinjer for ansvarlige investeringer, og den kommer til at gælde for alle sektorer, ikke kun for fossile brændsler. Det vil sige det kan være andre industrier som cementindustrien. Det kunne være landbruget eller det kunne være transportsektoren, som alle sammen har et stort bidrag her. Og vi kombinerer det med et aktivt ejerskab, som vi årligt vil rapportere om til medlemmerne. Herudover vil vi også fra bestyrelsens side tage initiativ til inden for det kommende år at tage initiativ til en dialog med medlemmerne om den strategi, vi i det hele taget har i pensionskassen. Nogle vil måske hævde, at vores tro på aktivt ejerskab er et dække for, at vi så kan investere som det passer os og det må jeg så på det blankeste afvise.

Jeg vedstår gerne, at det kan tage tid, nogle gange også frustrerende lang tid, at nå de ønskede resultater, men når alternativet – altså frasalg af aktiver – ikke gavner klimaet, eller måske endda risikerer at gøre det modsatte, så er viljen og ressourcerne til at tage det lange og seje træk nødvendige. Og aktivt ejerskab nytter. Hvert år er pensionskassen i dialog med flere hundrede selskaber, og 2015 lykkedes det i 93 % af tilfældene at rykke selskaberne i en positiv retning inden for de områder, som vi fokuserede på i vores dialog med selskaberne.

Om lidt vil jeg give ordet til Zaiga Strautmane fra Unipension, og hun vil give nogle eksempler på, hvordan vi arbejder med aktivt ejerskab i Unipension og i PJD. Men inden jeg gør det, vil jeg lige kort vende tilbage til sliden med Mærsk-skibet, som I så for lidt siden. Som I kan se af denne her slide, så er det her en kurve, der viser, hvordan deres globale CO₂-emissioner er sket. Det er den nederste kurve. Og antallet af containere de har afskibet er den øverste kurve og det, det viser her, det er, at det faktisk er lykkedes for Mærsk Line forretningsmæssigt at dekolle den vækst, de har haft i antallet af containere, fra en øget CO₂-udledning. Selskabet har på mindre end 10 år mindsket CO₂-udledningen med mere end 40 %. Alene i 2014 nedbragte Mærsk sin udledning med 125.000 tons CO₂ eller lige så meget som resten af Danmark det år. Så spørgsmålet om sort eller grøn kan man jo så overveje lidt på den baggrund, men det viser i hvert fald, at big business, som i Mærsk-tilfældet her, godt kan være bæredygtigt.

Nu vil jeg lade Zaiga få ordet til at prøve at redegøre for noget af den aktive del af det her, som vi arbejder med. Værsgo Zaiga.

Zaiga Strautmane: Tak Erik for ordet. Det første eksempel jeg vil fortælle om, det er det kinesiske selskab PetroChina. Det delvist statsejede selskab er bl.a. blevet beskyldt for olieudslip og dårligt katastrofeberedskab samt dårlige helbreds- og sikkerhedsforhold for sine ansatte. Som I muligvis kunne forestille jer, så kommer man ikke bare ind fra gaden i et delvist statsejet kinesisk selskab og forestiller sig, at man kan bestemme spillereglerne.

Ikke desto mindre så er vi sammen med andre investorer nået et godt stykke, siden vi i 2012 begyndte dialog med selskabet. I Kina foregår den slags dialoger normalt aldrig på topledelsesniveau, men som noget ganske særligt i kinesiske sammenhænge, så lykkedes det os faktisk at arrangere et møde med deres administrerende direktør i 2014, og vi var endda på tur rundt til flere af de steder, hvor selskabet opererer.

Og her i år i slutningen af marts er PetroChina faktisk kommet med deres første bæredygtighedsrapport. Det jeg fortæller det er, hvordan de arbejder hen imod helbreds- og sikkerhedsforhold og katastrofeberedskab efter international best practice. I rapporten fortæller selskabet også om sit arbejde både nationalt og internationalt for at medvirke til begrænsning af CO₂-

udledning. Der er mere at tage fat på hos PetroChina og forbedre, så vi er ikke i mål, men tempoet i Kina er et andet end det, vi er vant til i Europa, og det er vi klar til at acceptere.

På klimaområdet er fremskridtene hos mange af de europæiske olie- og gasselskaber tydelige. Sidste år støttede BP og Shells bestyrelser selv de klimaforslag, som vi sammen med andre investorer fremsatte på generalforsamlingerne. Efter flere års dialoger med os præsenterede verdens største udvindingsselskab, det britiske BHP Billiton i slutningen af 2014 en redegørelse for, hvordan de vil tilpasse deres forretning til FN's klimapanel's forskellige klimascenarier. Konklusionen var heldigvis, at der ikke er risiko for, at deres aktiver vil ende som strandede.

Til gengæld er der desværre langt over Atlanten til USA, selv om fremskridtene hos de amerikanske olie- og gasselskaber på klimaområdet bliver mere og mere tydelige. I de situationer, hvor vi ikke synes, at dialog skaber de resultater, vi ønsker, må vi tage andre midler i brug. Vi stemmer i forvejen på alle vores aktier på verdensplan, og i 2015 har vi afgivet stemmer på knap 1.500 generalforsamlinger. Her i foråret har vi dog valgt at stille aktionærforslag i to af de største minevirksomheder i verden, nemlig Anglo American og Rio Tinto. Efter mange års dialog med disse selskaber er vi stadigvæk ikke tilfredse med, hvordan de håndterer klimaforandringsproblemstillinger. Derfor vil vi forsøge til generalforsamlingerne at få et flertal for, at de fremover skal rapportere om deres strategier for at håndtere emissioner, porteføljehåndtering i relevante low carbon-scenarier samt fortælle, hvordan de bidrager til udvikling af vedvarende energiformer.

Et andet selskab, vi heller ikke er tilfredse med, er Volkswagen. Jeg tror, at I alle sammen kender til den skandale, som selskabet har viklet sig ind i. For os som ejere af selskaberne er det naturligvis uacceptabelt, at et selskab forvansker vigtige oplysninger om nogle af deres produkter, og det gør det på ingen måde bedre, at der er tale om snyd med udledning af miljøskadelige stoffer. Vi har derfor sammen med andre investorer sat ord på vores bekymringer omkring ledelsesstrukturen og den interne rekruttering i topledelsen. Vi kan med tilfredshed konstatere, at Volkswagen har hentet en erfaren direktør med ekspertise i Compliance ind udefra, og at den nye bestyrelsesformand endelig er åben for en dialog. Hans mandat vil i øvrigt blive sat til afstemning på den næstkommende generalforsamling.

Vi har behov for at have tiltro til, at vores investering vil udvikle sig i den rigtige retning. Selv om det fremadrettet naturligt fylder meget i investorperspektiv, har vi valgt sammen med andre investorer at deltage i et gruppesøgsmål imod Volkswagen for at få erstatning for det tab, vi har lidt i forbindelse med skandalen. Retssagen vil også være en del af aktivt ejerskab. Heldigvis er det ikke så tit, at vi har brug for at benytte den mulighed.

Hvis I ønsker at vide mere om aktivt ejerskab, så vil jeg anbefale, at I læser Unipensions rapport om ansvarlige investeringer, som I har fået tilsendt i forbindelse med indkaldelse til generalforsamlingen, og såfremt I måtte have spørgsmål, så står jeg naturligvis til jeres rådighed. Tak for opmærksomheden.

Formanden: Så til noget helt andet efter aktivt ejerskab her. Noget, vi også har informeret om på et tidligere tidspunkt det er, at vores pensionskasses og Arkitekternes Pensionskasses samarbejde med MP Pension ophører med udgangen af indeværende år.

Både PJD og Arkitekternes Pensionskasse har haft stor glæde af Unipension-samarbejdet, som har givet os flotte afkast. Og de har givet os mange af de stordriftsfordele, som der er at hente, når man går sammen om at have fælles administration. Men selv om vi i PJD og Arkitekternes Pensionskasse i princippet har været enige med MP Pension om, hvor samarbejdet i Unipension skulle bevæge sig hen, så må vi også erkende, at i praksis har det været svært at finde fodslag. Som et konkret eksempel kan jeg nævne, at vi ikke kunne blive enige om vilkår og principper for et fondsmæglerselskab, som kunne tage flere kunder ind for at skabe yderligere indtjening til vores fælles gavn og dermed reducere alles omkostninger.

Derfor gjorde vi det, at vi i løbet af sidste år analyserede, hvordan vi kunne skabe mere værdi til medlemmerne. Først og fremmest i form af lavere omkostninger til administration og investering, samtidig med at vi kunne sikre det størst mulige afkast, som vi havde fremme tidligere i dag. Moderne pensionsprodukter, stærke rådgivningsværktøjer, en udbredt digital kommunikation, effektiv sagsbehandling af høj kvalitet har også været nogle af de centrale faktorer, vi har haft fokus på for at skabe værdi for medlemmerne.

Så da vi med samarbejdet med Sampension kunne blive del af en større familie med i alt 270.000 kunder eller medlemmer og få nogle øgede muligheder for udvikling og lavere omkostninger, som Hasse Jørgensen viste, så var beslutningen for PJD og Arkitekternes Pensionskasse egentlig ikke så svær, fordi det at have viden om, at vi rent faktisk kan få noget i høj kvalitet og til lavere omkostninger det er noget, man er nødt til at forholde sig til. Også selv om der på den korte bane er nogle ekstra omkostninger ved at lave det her skift. Bl.a. har vi jo haft nogle rådgivere, som har taget penge for det, de har lavet. I har allerede hørt Hasse Jørgensen fortælle om, hvad vi som pensionskunder konkret kan forvente at opnå, så det vil jeg ikke repetere her, men i bestyrelsen er vi sikre på, at beslutningen er den eneste rigtige for PJD's medlemmer, og vi ser meget frem til at træde ind ad døren i Sampension den 1. januar næste år.

Inden jeg runder af, vil jeg sige lidt om aflønning til bestyrelse og direktion i 2015 og 2016 og de fremtidsudsigter, vi har for 2017. Det kan I se på sliden her. Bestyrelsens samlede vederlag i år er på niveau med sidste år. Det vil sige 1.060.000 kroner i alt for honorering af de 9 medlemmer. Hvordan det kommer til at se ud i 2017 er vi ikke helt afklaret på.

Vi forvalter rigtig mange penge for vores medlemmer og derfor er det vigtigt, at honoraret til bestyrelsen afspejler både den arbejdsmængde og det ansvar, vi har. Ansvar og kompleksitet er øget kolossalt de senere år og der stilles også øgede krav fra vores Finanstilsyn. Den udvikling med øgede krav forventes at fortsætte, og vi synes derfor også, at det er rimeligt, at arbejdsmængde og ansvar afspejler sig i den aflønning, der er til bestyrelsen. I lighed med hvad vi har gjort tidligere, så vil vi også se på honoraret, når vi kommer længere frem på året, altså fremadrettet.

Vores administrerende direktør, Cristina Lage, har modtaget 461.000 godt og vel i løn i 2015. I forbindelse med opsigelsen – vores opsigelse af Unipension-samarbejdet gjorde Cristina brug af det, der hedder en change of control-klausul i sin kontrakt, hvilket betyder, at hun så stoppede og får løn i opsigelsesperioden. Aflønning i forbindelse med fratrædelsen er udgiftsført pr. 31. december 2015, men i oversigten kan I se, hvordan den fordeler sig hen over årene.

Lønnen til vores nye direktør Jens Munch Holst forventes i 2016 at være 412.000 cirka for 11 måneder. Og for 2017 forventer vi, at lønnen til vores nye direktør, at det er en markedskonform aflønning.

Med de her ord er jeg nået til vejs ende i beretningen, og jeg vil tilføje, at jeg ser frem til, at vi får en god debat og en god generalforsamling og overlader hermed ordet til Jens, vores dirigent.

Dirigent: Ja, tak for det til dig Erik og nu er der som sagt mulighed for at kommentere, stille spørgsmål og få en debat omkring formandens beretning. Det er jo sådan, at beretningen ikke skal til afstemning eller noget, men derfor skulle vi jo gerne have en debat omkring det. Jeg vil da spørge ud i salen, om der er nogen, der ønsker ordet.

Tage Kansager: Vi fik lidt at vide om aktier, hvad der bliver investeret i. Når man kigger på investeringssammensætningen i 2015, så kan man jo se, danske aktier kun figurerer med 5 %. Sammenholdt med den store fremgang der har været på danske aktier så kan man jo un-

dres lidt over det, men det er jo altid svært at være bagklog selvfølgelig, men det kan være, at der er en kommentar til det alligevel.

Dirigent: Så vil jeg spørge, om der er andre, der har noget omkring afkast etc., investeringer, inden vi giver ordet til Erik? Så kan vi tage det med i den pulje. Okay, det er der ikke, så værsgo Erik.

Formanden: Tak for spørgsmålet Tage. Man kan sige, at det, vi som bestyrelse gør, det er, at vi udstikker nogle rammer og lægger en strategi for, hvad vi ønsker, vores investeringsafdeling skal foretage sig. Og man kan sige, at detailstyringen omkring – nu siger du danske aktier 5 % -, vi går i princippet ikke ned og blander os. Vi får hvert år, når vi tager stilling til vores kommende års investeringsstrategi, forelagt en masse analyser og ud fra det tager vi stilling til at sige, hvordan ønsker vi, investeringsafdelingen skal investere. Man kan sige, at man kan være bagklog og så sige, skulle vi have haft 7 eller 9 % danske aktier i stedet for? Som du siger, det er bagklog, men den måde vi kigger på, det er via nogle analyser, hvor vi siger, hvordan er den bedste bestyrelse af vores aktivsammensætning i forhold til de risici, vi vil løbe og hvis man kigger på de senere års fordeling på aktier og obligationer, så vil du kunne se, vi har ligget sådan i niveauet 40 % aktier eller sådan noget, fordelt på danske og internationale aktier. Men hvis det skal være en meget specifik kommentar til danske aktier, så kan det være, Niels Erik vil sige noget eller kommentere en detalje. Det er ham, der er vores fondsdirektør.

Niels Erik Petersen, investeringschef: Det er rigtigt, at danske aktier har givet et utroligt flot afkast i 2015 og også nogle af de tidligere år givet et flot afkast. Man ved aldrig, når året starter, hvad der vil give bedst afkast, om det er danske eller udenlandske aktier. Det, der kendetegner det danske marked, det er, at der er bl.a. et meget stort selskab, det er Novo Nordisk og det udgør næsten 40 % af værdien af det danske marked. Så det, vi skal tænke på, hver gang vi putter flere penge i danske aktier så putter vi også rigtig mange flere penge i Novo Nordisk. Det er selvfølgelig meget godt, når det godt, men det øger også risikoen betydeligt i porteføljen, så afkastkravet til danske aktier er bl.a. på grund af Novo Nordisk højere end afkastkravet er til de udenlandske aktier, fordi det medfører en større risiko i porteføljen, så vi ligger i forvejen med 5 %. Det er så nogenlunde som mange andre danske pensionskasser ligger og det har bestyrelsen følt sig komfortabel med.

Dirigent: Tak for det. Ja, der er et spørgsmål dernede. Kommentar.

Flemming Boisen: Jeg vil gerne sige tak til Zaiga Strautmane for et rigtig godt indlæg. Du omtalte, at pensionskassen ville indgå i en sag mod Volkswagen. Forstod jeg det rigtigt derhen? Og på grund af det tab, som Volkswagen har medført underforstået pensionskassen, sådan som jeg forstod det. Der vil jeg godt høre, hvad har den sag omkring Volkswagen betydet for pensionskassen både sådan generelt, men også økonomisk?

Zaiga Strautmane: Tak for spørgsmålet. Jeg kan godt forstå, at du spørger, fordi man kan jo altid diskutere, når man sagsøger et selskab, hvorvidt man i sidste ende tager pengene fra sin egen lomme forstået på den måde, at hvis vi sagsøger et selskab, fordi vi har lidt et tab, så skal pengene jo komme et sted fra, og hvis vi sagsøger selskabet, så skal pengene jo komme fra selskabet tilbage til os, så man kan jo godt undre sig over, hvad er egentlig meningen med det her? Meningen er, at der er to ting, for det første så – de fleste selskaber har, eller det håber jeg da så sandelig, de har – en ansvarsforsikring. Det betyder, at bliver selskabet sagsøgt, så er det typisk ledelsens ansvarsforsikring, som træder ind i de her situationer. Så er det forsikringen, der kommer til at udbetale erstatningsbeløbet.

For det andet. Hvis det er, at vi gerne vil optræde som ansvarlige investorer, så betyder det, at hvis selskaberne opfører sig uansvarligt, så er vi nødt til at vise dem, at det har en konse-

kvens. Har vi lidt et tab – eller I som medlemmer har lidt et tab, så har vi som investorer en forpligtelse til at få de penge hjem og det er det, vi gør. Er det svar nok.

Dirigent: Tak til dig Zaiga. Ja, vi kan godt nå et enkelt spørgsmål eller to mere. Ikke flere kommentarer? Jamen det tager jeg som udtryk for en meget fyldig og god beretning og en stor tillids erklæring fra jer til det arbejde, vi har fremlagt så med det, så vil jeg sige tak for beretningen.

Så går vi videre til næste punkt, hvor jeg skal bede vores direktør, Jens Munch Holst om at forelægge os årsrapporten 2015.

Dagsordenens punkt 3

Forelæggelse og godkendelse af Årsrapport 2015

Jens Munch Holst: Tak for ordet. Jeg vil gå den lange vej og lave en kort gennemgang af årsrapporten. Jeg vil gennemgå de væsentligste pointer fra årsrapporten. Så jeg vil starte ud med at kigge på det, vi kan kalde penge ind og penge ud.

Vi har et investeringsafkast på 545 millioner, som er cirka 4,7 %, og vi har nogle indbetalinger på 369 millioner. Det kan vi sige, det er penge ind. Så kommer der ligesom også en statslig betragtning på de penge, som vi får et afkast af, og der betaler vi altså noget skat, så det er penge ud af jeres penge. Derudover kan vi sige inde i denne cirkel, der ligger jeres formue. Det er tre elementer, det er noget egenkapital, det er noget, vi kalder særlige bonushensættelser, og så er det pensionsmæssige hensættelser. Det, der egentlig er kendetegnende for det her det er, at det er jeres penge, vi har sat nogle betegnelser på eller dem, der giver retningen for, hvordan sådan et regnskab skal se ud, har sat nogle betegnelser på. Men det er trods alt jeres penge, og det er dem, der kommer ud som jeres pension.

Det kan vi også se ved, at selve udbetalingerne går faktisk i en eller anden form ud for alle de her tre former af penge, som står inde i jeres depot, kan man kalde det. Vi har noget tillægspension, det kører ud af det, vi kalder egenkapitalen. Vi har anden pension, som går via særlige bonushensættelser og den anden pension også, som går ud af vores almindelige pensionsmæssige hensættelser. Så igen alle de penge, der står på bogen så at sige, de kommer også ud til jer som medlemmer i pensionskassen. Vores nettovækst i formuen har været cirka en halv milliard eller 527 millioner, og det er jo også meget godt for en af den her størrelse.

Hvis vi kigger på indbetalingssiden, så er indbetalingsvæksten og væksten i medlemmer stort set den samme, ikke at man kan sige, det ene er i millioner selvfølgelig, og det andet er i stk. Den brune linje den viser medlemmernes indbetalinger, og den stiplede orange viser antallet af medlemmer. Vi forventer, at væksten i medlemmerne kommer til at flade ud. Vi ved jo alle sammen godt, at der bliver talt om små årgange i de kommende år, men der er jo også nogle store årgange, som er ved at være pensionister og på et eller andet tidspunkt falder man jo helt ud af pensionskassen, og der vil altså være en større afgang end en tilgang.

På udbetalingsiden er den tendens vi har set de sidste fem-seks år, stigende udbetalinger og stigende antal pensionister. Det er ikke særligt overraskende, formentlig heller ikke for jer, der sidder her, at det er sådan, det ser ud, at vi har flere pensionister, fordi pensionskassen har jo også noget tid på bagen, og det betyder også, at på et eller andet tidspunkt skal man betale nogle af pengene ud, som er blevet indbetalt undervejs. Og der kan man sige, det er lidt omvendt her, det er den brune linje, der viser antallet af pensionister og den stiplede linje, der viser udbetalingsiden.

Det er bare for at vise, at vi udbetaler hen over tid også en betydelig del af egenkapitalen som en del af pensionerne. Men det viste forrige billede sådan set også.

Alderspensioneringer, som vi viste før, eller udbetalingerne, der kan vi jo se, at den store vækst ligger i princippet her i det grå område, som er alderspensioneringer. Det er ikke så meget i de andre områder, dog selvfølgelig lidt omkring udtrædelserne af ordningen.

I store træk så tror jeg egentlig, det er det, jeg vil sige noget om. Jeg ved ikke, om det giver et indblik i, hvordan det ser ud? Det håber jeg. Men det er hovedlinjerne i vores regnskab i år.

Dirigent: Tak til Jens Munch Holst for at fremlægge de væsentligste pointer for vores årsberetning. Og der er nu mulighed for også at debattere det, og så bagefter skal vi til en afstemning. Og det er jo sådan, at det kræver et simpelt flertal for at blive vedtaget her på generalforsamlingen.

Og jeg kan lige inden vi starter debatten, for nu har jeg fået tallene, fortælle, at vi er 59 fremmødte, og der er givet generalfuldmagt til bestyrelsen fra 34 og generalfuldmagter til tredjemand 70 stykker og så instruktionsfuldmagter til bestyrelsen 11, i alt 174 stemmer er der mulighed for at afgive her, når vi når til det. Men alene det som orientering for jer, så det kan blive ført i referatet, og så går vi så videre til at debattere vores årsrapport.

Tage Kansager: Side 5 i oversigt over resultatopgørelsen der står noget med pensionsteknisk resultat, og det er 318 millioner mindre end det var i 2014. Det siger mig ikke rigtigt noget, den der betegnelse der. Jeg ved ikke, om I kan kommentere det, set i forhold til vores fremgang, økonomiske fremgang, så synes jeg, det ser mærkeligt ud. Men der er sikkert en forklaring.

Niels-Henrik Skovsgaard Nielsen: Det er dels en kommentar, dels et spørgsmål. Kommentaren går for det første på, at jeg synes, det er et ganske imponerende resultat, at pensionskassens formue og egenkapital er steget med cirka 100 % i løbet af de fem år, der er vist her, og det må være yderst tilfredsstillende. Det er faktisk så stor en stigning, at de udbetalte pensioner kunne have været fordoblet, og så var der stadigvæk en pæn stigning i egenkapitalen. Det er der sikkert en masse gode grunde til, at man ikke har gjort, men jeg synes jo alligevel, at vi har jo trods alt haft lidt inflation, og den inflation kan jo gøres op på mange måder. Men en af de måder, man kunne se det på, det er jo folkepensionernes grundbeløb, det er steget, den udbetaling er steget med 10 %. Det er nok et udtryk for, at politikerne mener, at det er det, der skal til for at fastholde købekraften. Vores pensioner er i de fem år fuldstændigt uændret. Det vil altså reelt sige, at købekraften er faldet med 10 %, samtidig med at egenkapitalen er fordoblet. Og det er så mit spørgsmål, hvorfor det?

Peder Nørgaard: Det er et spørgsmål til, hvordan man forvalter de investeringer, man har. Når man køber en obligation, er det så en, man beholder de næste 30 år, og når man køber en aktie, beholder man den så de næste 30 år, eller hvor stor en aktiv investeringsaktivitet har man med udskiftning med nye aktier?

Dirigent: Tak. Jamen jeg tror vi vil bede jer om at svare fra administrationen på de her tre i første runde her.

Jens Munch Holst: Omkring selve resultatet, hvis man kigger lidt længere oppe i resultatopgørelsen, jeg ved godt, der er mange tekniske begreber i den type regnskaber. Men hvis man lige kigger længere oppe i resultatopgørelsen, så kan man se, at vi har faktisk i 2014 et betydeligt højere afkast på vores investeringsside og dermed også et højere investeringsafkast efter skat. Det er af væsentlighed derfor, at resultatet har ændret sig sådan. Der er selvfølgelig

lig andre parametre også inde i, men det er primært det, der gør det. Så håber jeg, at det er svar nok. Så vil jeg bede Steen om at tage produktet.

Steen Ragn, ansvarshavende aktuar: Der blev spurgt til udviklingen i folkepensioner kontra pensionens udvikling de sidste fem år og så det faktum, at vores egenkapital er vokset kraftigt. Undskyld jeg siger vores, jeg er også selv medlem af kassen, så det kan jeg for en gangs skyld godt tillade mig. Hvis vi starter med folkepensionen, så mangler pensionskassen altså desværre det afgørende håndtag, som staten har, nemlig evnen til at trykke penge. Det har pensionskassen ikke, vi skal leve af vores afkast alene. Og det vil sige, at hvis vores afkast skulle følge med inflationen altid, så skulle vi investere i noget inflationssikret, og det er utroligt svært at gøre, og det har også historisk vist sig faktisk ikke at give særligt godt afkast, hvis det er det, der er ens hovedformål. Det har bestyrelsen faktisk for nogle år siden aktivt fravalgt.

Så skal man også tænke på, at når vi kigger på den periode her, at hvis nogen af jer kan huske så langt som tilbage til 2008, så led kassen faktisk et kæmpe tab dengang, så hvis I kigger på afkastet fra 2008 til i dag, så er der faktisk ikke sket stort mere, end at vores egenkapital er tilbage på det niveau, den var ved indgangen til Finanskrisen. Det er en anden måde at sige på, at egenkapital har den størrelse, bestyrelsen vurderer er nødvendig for, at man kan lave de investeringer, man ønsker, samtidig med, at man altså kan opleve noget a la en Finanskrise, uden at det faktisk kan mærkes i de udbetalte pensioner.

Og endeligt, som Jens viste på en af graferne før, så er det jo vigtigt at huske, at de penge, der ligger i egenkapitalen, også er medlemmernes, og de bliver i stor stil udbetalt til pensionisterne. Den model, man kører på i dag, det er en, hvori under opsparingsforløbet der bliver der penge holdt tilbage til de fælles buffere, det vil sige egenkapitalen og særlige bonushensættelser mod, at man som pensionist får et tillæg fra dem.

Dirigent: Tak. Og så det sidste spørgsmål, det besvarer du. Værsgo'.

Niels Erik Petersen, investeringschef: Ja, det var spørgsmålet om, hvor hurtigt køber og sælger vi aktier og obligationer. Pensionskassen har en meget bredt sammensat portefølje, som består af både danske statsobligationer, udenlandske statsobligationer, realkreditobligationer, virksomhedsobligationer, danske aktier, udenlandske aktier og unoterede investeringer. Det er meget forskelligt, hvilken omsætningshastighed vi har i de enkelte områder, og baggrunden for det, det er blandt andet, at omkostningerne ved at handle er meget forskelligt mellem unoterede aktier og for eksempel danske obligationer. Det er jo sådan, at vi skal værdiansætte vores portefølje til dagsværdi, det vil sige hver eneste dag er der i princippet en værdiansættelse af det. De områder, hvor omkostningerne ved at handle er meget lave, der ser vi nogle gange en større omsætningshastighed hos os, hvorimod de områder, hvor der er store omkostninger ved at handle, der har vi en lav omsætningshastighed. Eksempelvis kan jeg sige, vores unoterede investeringer der har vi typisk en beholdningsperiode på måske 8-10 år, hvorimod på nogle af vores obligationer er den måske kun nogle få måneder, afhængigt af, hvordan udviklingen er. Men i princippet gør vi vores stilling op hver dag, ønsker vi at beholde den her investering, eller ønsker vi at sælge den, og beslutningen den afhænger så af, hvilket afkast og hvilke omkostninger, der er ved en handel.

Dirigent: Tak til dig. Og er der øvrige? Godt. Jamen hvis der ikke er yderligere spørgsmål, kommentarer, så vil jeg spørge på den måde, er der nogen, der ikke kan godkende Årsberetningen 2015? Det synes ikke at være tilfældet. Så er den vedtaget. Tak.

[Klapsalver]

[Årsrapport 2015 godkendt med applaus]

Så når vi over til punkt 4, forslag fra bestyrelsen og medlemmerne, og der er først fem punkter fra bestyrelsen, og så er der to fra nogle medlemmer og i det første omkring elektronisk kommunikation, det vil jeg bede Erik Bisgaard om at fremlægge.

Dagsordenens punkt 4

Forslag fra bestyrelse og medlemmer

Forslag 1 fra bestyrelsen: Elektronisk kommunikation

Formanden: Tak for det, Jens. Det handler om omkostninger til at kommunikere, og vi ved alle sammen, at prisen for porto er steget helt kolossalt. Af omkostningshensyn foreslår vi, at det bliver muligt, at vi kan sende indkaldelser til generalforsamlinger og lignende elektronisk. Vi vil selvfølgelig også lægge materialet på vores hjemmeside, og man kan også kontakte pensionskassen og stadigvæk fysisk få tilsendt et brev, hvis det er det, man ønsker. Jeg har egentlig ikke mange flere bemærkninger til det her, ud over at vi gerne vil have, at vi kan spare nogle penge og lave digital kommunikation i stedet for snail mail med gammeldags post. Og med den her bemærkning så vil jeg indstille, at generalforsamlingen vedtager det her forslag.

Dirigent: Tak for fremlæggelsen af det her forslag, som lyder ganske fornuftigt og klogt. Men derfor kan der alligevel godt være en mulighed for at få lov at sige noget til det. Så vil jeg spørge, om der er nogen, der ønsker at kommentere det? Det synes ikke at være tilfældet.

Så er det sådan, at det her er faktisk et forslag til en ændring af pensionsvedtægten, og det kræver to tredjedels flertal for at blive vedtaget. Men jeg vil spørge ligesom før, er der nogen, der ikke kan gå ind for det her forslag? Jamen så er det vedtaget. Tak for det.

[Forslag 1 vedtaget]

Så går vi videre til bestyrelsens forslag nummer 2 og 3 omkring optagelse af invalidepension for nuværende medlemmer, de såkaldte helbredsbedingede ydelser. Og det vil jeg bede Hans-Henrik Jørgensen om at fremlægge og motivere. Værsgo'.

Forslag 2 og 3: Helbredsbedingede ydelser

Hans Henrik Jørgensen: Ja, tak for det. Vi har været i gang med det her, dem der var med sidste år får sådan en lille genopfriskning. Men allerede i 2014 kunne vi se, at udviklingen i samfundet var ved at løbe fra vores regler omkring helbredsbedingede ydelser, blandt andet noget med, at man har tilbagetrækningsreformen, som hæver pensionsalderen, og når nu vi havde faste pensioneringstidspunkter stående i vores vedtægter, så gik det i hvert fald ikke, og der var mennesker, der ville ryge ind i huller, hvor man hverken kunne få pension eller invalidepension på grund af de regler, vi havde. Så det har vi kigget på, og vi havde en arbejdsgruppe med deltagelse fra alle tre pensionskasser, og herfra var det altså mig og så Frank Nielsen, og jeg kan sige til de tilstedeværende dyrlæger, at han er dyrlæge, så der har været de skarpeste øjne på det her. Sidste år der kiggede vi på modregningsreglerne, og jeg vil komme tilbage til vores politik, og det gik på at lempe modregningsreglerne, det var jo en lempelse, så det kunne indføres for alle mennesker med det samme. Så længe man gør noget, der er bedre for folk, kan man jo gøre det umiddelbart, og det fik vi også tilslutning til. Hvis man gør noget, der stiller nogen anderledes, eller ligefrem dårligere, så skal man jo tænke sig godt om, og det prøver vi så vidt muligt at undgå.

Det nye forslag her det går på nogle overgangsordninger for obligatoriske medlemmer, og så går det på nogle nye regler for helbredsbedingede ydelser.

Så startede vi med, og nu bliver det repetition, hvis man var med sidste år, men det håber jeg, I lever med. Vi starter med at gå lidt op i helikopterne i vores arbejdsgruppe, som faktisk har arbejdet i to år. Vi siger, hvad er det, vi gerne vil med det, vi kalder de helbredsbedingede ydelser? Vi vil gerne understøtte det gode liv, skabe tryghed og sikkerhed for medlemmerne, hvis de skulle løbe ind i noget længerevarende sygdom eller død, mulighed for at bevare hidtidig levestandard. Og så udfærdigede vi en politik, som jeg lynhurtigt vil løbe igennem.

Tryghed og sikkerhed, men med incitament til at arbejde. Vi havde nogle modregningsregler, som blev afskaffet sidste år, men jeg vil bare kort nævne, det var krone til krone. Hvis man fik invalidepension og så gik ud og fandt sig et arbejde, så blev man trukket krone til krone, og der er det helt grundlæggende et problem, at hvis man får en lønindsigt, så skal man betale arbejdsmarkedsbidrag, og så er der jo minimum 8 %, der røg. Og så siger man jamen det kan jo ikke være rigtigt. Vi synes, at der skal være et incitament til at tage noget arbejde, også hvis man er ramt af længerevarende sygdom, så derfor siger vi så, vi indfører en bagatelgrænse for, hvad vi vil modregne, og vi siger 50 øre af hver krone man tjener, det modregner vi. Så det er sådan en meget enkel ordning, og den fik vi så indført sidste år.

En standardpakke af helbredsbedingede dækninger, som dækker medlemmernes behov, og så tager vi den næste med, til- og fravalg, det er altså sådan noget med ægtefællen. I de gode, gamle dage der fik alle jo bare ægtefælle- og børnepension, uanset om de var gift eller ej. Det har vi nu gjort mere fleksibelt, sådan at det kan man vælge til og fra, man kan også skrue op og ned for dækningerne, også igennem sit forløb, sådan at man har noget, der passer til ens situation. Det er jo en af grundene til, at vi skal have noget ordentlig rådgivning, så man kan få hjælp til at navigere i det her. Og så en vigtig ting, at man skal ikke bruge hele sin opsparring på at forsikre sig. Vi skal have nogle forsikringer, der passer til folks behov. Men der er jo kun en til at betale forsikringerne, det er jeres indbetalingerne fra arbejdsgiverne eller dem, I laver frivilligt, og hvis man brænder det hele af på forsikringer, så er der altså for lidt til alderspension. Og så har vi prøvet at tænke over, hvordan man kan skrue det her sammen, sådan at vi ikke skal lave det om, hver gang der er nogle politikere, der laver om på tilbagetrækning eller hvad det nu kan være, pensionsalder. Og det der var så hvad vi gjorde sidste år, og det første forslag er faktisk, at vi lapper en lille smule på vores ændring fra sidste år. En forbedring som skulle være forholdsvis nem at få igennem.

Vi skal hele tiden i pensionskassen tænke på, om man kan spekulere mod kassen, altså sagt meget forenklet, hvis man kommer og er meget alvorligt syg og så melder sig ind, og så har man fulde dækninger på helbredsbedingede ydelser fra dag 1, så kan man altså få nogle penge ud af kollektivet. Det synes vi ikke er rimeligt. Det løste man i de gode gamle dage ved, at alle kom med nogle lægeerklæringer, så vi kunne se, om man var sund og rask, og hvis man var sund og rask, så kom man ind i pensionskassen, og så fik man de kollektive dækninger. Det har vi så for år tilbage, og det var delvist inspireret af vores Unipension-samarbejde lavet om til det, der hedder karens. Det vil sige, at hvis man bliver ramt af en helbredsbedinget situation, sygdom, et eller andet, bliver invalideret af det inden for de første 24 måneder, og det var noget, der var opstået, inden man indtrådte i pensionskassen, så laver man en modregning i de dækninger. Obligatoriske medlemmer det er altså dem, der kommer ind i form af at være ansat et sted, i staten for eksempel eller det offentlige, hvor man automatisk bliver medlem af pensionskassen, eller en virksomhedsordning, hvor man automatisk er medlem. Pointen her er, at der får vi hele kollektivet med, de sunde og de svagelige, og der siger man så, vi kører med karens i stedet for helbredserklæringer ved indtræden, og den satte vi ned til 6 måneder. Hvis man er frivillig i et ansættelsesforhold, altså man vælger PJD som alternativ til en anden, men det er stadig en arbejdsgiverbetalt pensionsordning, så har vi stadigvæk 24 måneders karens, og hvis man kommer helt udefra fra gaden, så siger vi, så vil vi have en lægeerklæ-

ring. Og det, vi gjorde sidste år, det var vi sætter de 24 måneder for de obligatoriske medlemmer ned til 6 måneder, og så siger vi, hvad med ham, der meldte sig ind dagen før, at vi lavede den ændring? Han har 24 måneders karenstid, men ham der kommer ind dagen efter i det nye har kun 6, og der er det simple lille overgangsordning, vi foreslår her, det er, at der er ikke nogen på de obligatoriske ordninger, der får mere end 6 måneders karenstid fra den dag, de melder sig ind.

Så vil jeg kigge på forslag 3 om regler for helbredsbedingede ydelser. Tilkendelser ved faginvaliditet. Man kan jo blive syg, hvis nu man er agronom eller konsulent eller dyrlæge, man kan få allergi. Så kan man ikke arbejde med køer eller hunde, eller hvad det er, de arbejder med, de der folk. Og så kan man jo ikke have sit dyrlægearbejde. Men man kunne jo godt få et eller andet bureaukrat-job inde på Axelborg, hvis ikke man kan få noget andet, selvom man er dyrlæge. Faginvaliditet det er altså at man får en eller anden lidelse, som forhindrer en i at udøve ens fag, som så kan være agronom eller dyrlæge eller hortonom eller sågar forstkandidat, altså man kan ikke køre med motorsav længere eller gå på jagt. Det var jo ikke rart at tænke på. Og der siger vi så, at det ser vi stadigvæk på, fordi vi er sådan set lidt ligeglade. Det har vi løst ved modregningsreglerne. Går du ud og tjener nogle penge ved noget andet og får et fedt job som hvad det nu kunne være, administrerende direktør i en pensionskasse, selvom du er forstkandidat eller i Novo eller sådan noget, så modregner vi bare i din invalidepension. Og så er der en ny måde at se på invaliditet.

I de gode, gamle dage blev man jo kørt over af et tog eller sådan eller ramt af et vådeskud, hvis man var forstkandidat, eller hvad det nu kunne være eller blive alvorligt syg af et eller andet. Meget af det, vi ser i dag, altså medicinen gør jo fremskridt. Vi ser også en del psykiske lidelser, og man siger, det kan jo være, at man får det bedre. Så det, vi nu siger, tidligere havde vi egentlig bare to varianter, en varig invalidepension eller en midlertidig invalidepension. Nu siger vi, vi vil også have en variant, der hedder en længerevarende invalidepension. Det vil sige, vi kan godt se, du er meget alvorligt syg, men vi forbeholder os fra pensionskassens side ret til at sige, det kan være, at du får det bedre, og så vil vi revurdere det her. Så det er lidt den samme logik, som vi tidligere havde, at vi også skal tænke på kassens penge. Og det er egentlig en understregning af en ret, vi hele tiden har haft til at sige til folk, vi vil gerne se på, hvordan du har det nu eller om fem år, det kan være du har fået det bedre, det kan være man har fundet nogle løsninger på dit problem, og så går vi ind på det. Og det der har ikke nogen betydning for de aktuelle varige invalidepensionister.

I øjeblikket har vi forskellige regler, omkring hvornår man kan få invalidepension. Og i øjeblikket hæver man jo pensionsalderen. Så det, vi godt kunne tænke os at skrive ind over hele linjen, det er, at man kan få tilkendt hel invalidepension indtil folkepensionsalderen og halv invalidepension indtil fem år før folkepensionsalderen. Og så laver vi en overgangsregel, så vi siger, at alle dem, der er fyldt 60 på det tidspunkt, hvor det her træder i kraft, de har de gamle regler.

Vi regner med, at det her kommer til at køre fra januar 2017, men vi vil godt bede om, at bestyrelsen, får bemyndigelse til at vælge en eventuelt anden dato, når det her passer med, hvornår vi kommer ind i Sampension. Hasse sidder og ser glad ud, så han kan styre efter det her uden problemer. Nu er der debat og afstemning,

Dirigent: Tak skal du have. Men tak til Hans-Henrik for denne klare fremlæggelse lettere sufleret. Og så vil jeg spørge, dels så tager vi dem hver for sig og får noget debat, hvis der måtte være nogle uddybende spørgsmål, og så skal det jo hver især godkendes og stemmes om, det her, og det er efter vedtægten § 19, stk. 2, det vil sige almindeligt simpelt flertal for at lave ændringer i pensionsregulativet. Så den første, er der nogen bemærkninger til det?

Peter Schrøder: Tak til bestyrelsen og andre, der har haft indlæg hidtil på generalforsamlingen. Jeg bed mærke i, at Erik i sin indledning lagde meget vægt på, at pensionskassens over-

ordnede formål er at skaffe midler til pensionisterne, kort sagt deres alderspension. Vi er nu langt inde i en forsikringsproblematik, som jeg ikke kan lade være med at sige er en lille smule risky business i mine øjne, og jeg synes bestyrelsen tager to skridt ad gangen. Hvis man først får de vedtagelser igennem, man havde sidste år, og nu går endnu videre. Jeg vil godt tillade mig at stille nogle få uddybende spørgsmål her. Og det første går egentlig på finansieringen af de forsikringsmæssige udbetalinger. Foregår det inden for rammerne af de indbetalinger, der går til forsikring, eller foregår de fra den store kasse? Punkt 2, hvordan fastlægger man satserne på de forskellige invalidepensioner, når det nu er det, vi har fat i? Punkt 3. Når man har med det her emne og område at gøre, så vil der kunne opstå tvistigheder, klager og ting, der skal udredes. Det er specialarbejde, jeg har bidt mærke i, at bestyrelsen siger, vi fastsætter reglerne, men jeg kan ikke lade være at sige, at man kan løbe ind i nogle problemer, hvor man skal bruge en særdeles meget specialisthjælp til disse sager. Og er der noget, der hedder en klageinstans inden for pensionskassen rammer? Fordi er der det, så står vi jo der, at medlemmer klager til deres egen kasse. Og er det en holdbar situation? Tak.

Hans-Henrik Jørgensen: Jeg vil prøve at give det nogle overordnede kommentarer, og så har jeg brug for noget hjælp. Jeg vil gerne sige for det første, at det har altid været sådan, at de her invaliditets- og dødsdækninger var en part af den pakke, man får i pensionskassen, det er ikke en ren aldersopsparring, det er ikke noget som helst nyt i det. Det vi foreslår her det er nogle justeringer og nogle forenklinger, som gør, at det er nemt at finde ud af. Men man skal huske, at ved siden af det ligger der nogle tilvalgsmuligheder, og i det omfang man vælger højere dækninger, så koster det mere for den enkelte, og det kommer til at gå fra vedkommendes alderspension. Så det er den. Med hensyn til satserne vil jeg ikke gå ind i det, det kan Steen nok sige noget om. Men det er jo rigtigt, at der både er nogle lægelige vurderinger inde her fra sekretariatets side, når man går ind i de konkrete sager, og der er faktisk en klageinstans, hvor det sker heldigvis meget sjældent hos os, at vi har nogle klager. Men Steen, kan du ikke prøve at supplere en lille smule?

Steen Ragn, ansv. aktuar: Hvis vi tager betalingen for det, så er det jo sådan, at langt hovedparten af medlemmerne indbetaler et sted mellem 15 og 17 % af deres pensionsgivende gage. I den betaling der vil noget gå til opsparring og noget gå til forsikringsdækninger. Det er sådan indrettet i kassen, at der er regnet en pris pr. krone invalidedækning, der er aldersafhængig. Det er sådan, at jo yngre medlemmerne er, jo mindre er sandsynligheden for, at man bliver erhvervsevnetabsramt. Til gengæld hvis et ungt medlem bliver ramt, så skal der udbetales i flere år. Alt det er der taget højde for i prissætningen. Det betyder også, at de eneste, der betaler til det her, det er rent faktisk de medlemmer, der er dækket. Og hvis man alt andet lige har en dobbelt så stor dækning, jamen så betaler man dobbelt så stor pris. Og er man blevet pensionist eller på anden måde er uden for det her fællesskab, jamen så betaler man ikke til det. Kassen har i mange, mange år tradition for, at det her foregår til kostpriser, det vil sige kassen skønner over, hvor meget kommer vi til at bruge. Jeg kan ikke huske tallet i hovedet, jeg tror det ligger på et sted omkring en 12-14 millioner i erstatning om året, så betaler de medlemmer, der er dækket ved invaliditet præcis disse 12-14 millioner. Det vil sige, at det er meningen, at man betaler den gennemsnitlige skadespris. Kassen er selvfølgelig meget lille, så det her svinger utroligt meget, så der er selvfølgelig nogle gennemsnit ind over, men i bund og grund så er det altså skadesprisen, man betaler.

Jeg må sige omkring administrationen, at i Unipensions administration er der ansat specialister, der kun laver det her, nemlig at bedømme skaderne. Det er et yderst specialiseret arbejde, og for så vidt angår de lægelige jamen der vil vi jo i høj grad basere os på den behandler, man har haft. det vil sige vi bruger den medicinske sagkundskab, der måtte være i kongeriget. Alt det her skal siges, det foregår naturligvis for pensionskassens regning. Det er ikke medlemmerne, der betaler for de undersøgelser. Jeg kender ikke Sampensions opsætning, men jeg er ret sikker på, at der findes nøjagtig samme ekspertise der. Skulle man være uenig med en afgørelse, så er første instans selvfølgelig kassens eget apparat, der er en klageansvarlig i kassen, det fremgår af pensionskassens hjemmeside, hvordan man kommer i kontakt med ved-

kommende. Hvis man er utilfreds med det, så kan man klage til Ankenævnet for forsikring, de kan så også behandle sagen, og så er der selvfølgelig domstole, hvis man er helt uenig med alt det her.

Dirigent: Tak til Steen Ragn for den meget uddybende forklaring. Jeg håber den har stillet spørgeren tilfreds. Er der yderligere bemærkninger til det her? Der er en del, kan jeg se. Der er et hernede bagved først. Ja.

Søren Wamberg: Jeg kan se på side 37, der drejer sig om børnepension, at man har nedsat alderen fra det fyldte 24. år til det fyldte 21. år. Er det nogen væsentlig ændring? Jeg tænker på økonomisk, eller det kunne godt være, det var interessant for de børn, det jo faktisk kunne tilkomme i givet fald.

Lars Holsaae: Jeg kunne da godt tænke mig, når Sampension nu er til stede, om de ville fortælle os, om de har et tilsvarende set-up til bedømmelse af invaliditet som det, vi har kendt indtil nu? Og når jeg spørger, så hænger det sammen med, at jeg tilfældigvis på den arbejdsplads, hvor jeg arbejder, har været udsat for, at Sampension ikke har det set-up, men afventer i princippet en kommunal afgørelse på, om folk kan tilkendes eller ikke kan tilkendes invalidepension efter offentlige regler og ikke som skrevet står i vores vedtægter og som skrevet står vist i de fleste pensionsordninger, at det er en lægelig bedømmelse. Så det kunne jeg godt tænke mig at vide, om Sampension har det set-up. Det var den ene ting.

Når vi nu er inde på det her område, så kunne jeg også godt tænke mig at få at vide, for det står mig uklart nu, når vi ændrer på aldersgrænse og alt muligt andet, forsikringsdækninger på kritisk sygdom, hvornår ophører det i forhold til alder og alt muligt andet? Og lige sådan dødsfaldsdækning, hvordan påvirkes det af det her ændring af aldersgrænser? Hvornår ophører de i forhold, der er jo ikke længere nogen sammenhæng, kan man sige, mellem folkepensionsalder og det tidspunkt, hvor man går af, det er jo aldersdiskriminering. Man kan fortsætte på arbejdsmarkedet, havde jeg nær sagt, til man falder død om, og hvad sker der så? Er man dækket for kritisk sygdom, eller er man ikke dækket? Hvornår ophører den? Og lige sådan for dødsfaldsdækning, hvornår ophører det? Og så det sidste, som vi lige hørte her, det havde jeg også bemærket, at der er ændret på børnepensionen. Der er ikke skrevet en dyt om det, og jeg tænker ikke, at I, uden at jeg går ud fra, at det er en skrivefejl, når I ikke har gjort opmærksom på, at man laver en sådan forringelse, at det simpelthen er en skrivefejl, og at man ikke kan sænke dette, taget i betragtning at SU og meget andet bliver forringet i de her år, og vi kan forvente nogle forringelser, så synes jeg måske, at det er lidt meget, hvis I uden sådan at gøre eksplicit opmærksom på, at I tænker på at ændre de her regler, sætter det ned med tre år, det der kan tilkomme børn.

Keld Olsen: Jeg er forhandlingschef i fællessekretariatet for Dyr læger & Jordbrugsakademikere og Danske Skov- & Landskabsingeniører og Have- & Parkingeniører, som jo er vores tredje organisation, som vi er sekretariat for. Jeg hørte den tidligere spørger sige noget omkring en kritik af invalidepensionen og spørgsmålet om, hvor meget man leverer af penge til at forsikre sig. Og til det vil jeg bare oplyse, at det er sådan, at de fleste medlemmer i pensionskassen er jo kommet ind via den obligatoriske pensionsordning, som findes med stater og kommuner. Og stater og kommuner de stiller faktisk som en betingelse for at indgå i de her kollektive overenskomster om pensionsdækning, at man har en invalidedækning som en del af pensionsordningen, så det er simpelthen et must, det kan vi ikke komme udenom. Det var bare en oplysning.

Steen Ragn, ansv. aktuar: For så vidt angår børnepensionen er det en trykfejl i indkaldelsen, at der står 21 år. Det er korrekt, at havde vi indført denne her ændring, havde vi naturligvis kommenteret det ude i bemærkningerne. Det, der sker med børnepensionsparagrafferne er, som der står på side 37 i indkaldelsen, det er, at der er sket en præcisering af de bestemmelser, der gælder, og der er en konsekvensrettelse af, at der er nogle overgangsbestemmel-

ser, som ikke længere er aktuelle. Det har ikke været meningen at ændre på børnepensionens løbetid.

Ændringerne i børnepensionen er, som der står helt konsekvent, at den gamle § 10 A, der var en overgangsordning, at den udgår og bliver det nye § 10, der var en pendant i 12 A, det er det, der vedrører børnepensioner. Den glider også ud, og derfor vil der i det kommende regulativ I vil kunne se fremgå af hjemmesiden, der vil kun være en § 12. Både i 12 og 12 A vil der stå 24 år som udløb.

Dirigent: Tak til Steen Ragn for denne her præcisering, som i hvert fald bragte en uklarhed væk. Jamen nu vil jeg lige sige, fordi så er det klart, at jeg vil nu give ordet til Hasse Jørgensen, selvom det jo ikke vedrører det her forslag, men som en service kan du godt få lov lige at orientere om det her, værsgo'.

Hasse Jørgensen, adm. direktør i Sampension: Tak skal du have. Altså det jeg opfattede som, at der var behov for et svar på, det var hvor vidt Sampension havde det samme administrative set-up i forbindelse med skader og klager mv. fra kunder. Og det kan jeg bekræfte, at Sampension har en stor skadesafdeling, hvor man modtager anmeldelser og henvendelser og foretager vurderinger. Og vi har også en kundeklageansvarlig, altså en intern ombudsmand i selskabet, som alle kunder kan henvende sig til, og derfor er det også, kan jeg heldigvis sige, meget, meget sjældent, at vi får nogle sager i Ankenævnet for eksempel. Det sker selvfølgelig, men det er meget sjældent. Det kan udmærket være rigtigt, eller det er helt sikkert rigtigt, når spørgeren siger, at han har været på en arbejdsplads, hvor man måtte afvente den offentlige tilkendelse. Fordi, det system har vi også. Sampension administrerer i dag mange forskellige typer pensionsordninger. Og grundlæggende er det sådan, at det er det, I vedtager i vedtægterne på sådan en generalforsamling, som der er i dag, det er det, vi administrerer efter. Og vi har altså både, som jeg sagde indledningsvis, firmapensionsordninger, hvor det typiske er, at det er en individuel skadesbehandling, som foregår i vores skadesafdeling, men vi har altså også store grupperinger, hvor man har fundet det mest hensigtsmæssigt at følge de offentlige kendelser, så hvis man bliver tilkendt en pension offentligt, ja så kommer den så også fra pensionsordningen. Det er der efter min mening både fordele og ulemper ved, men pointen er sådan set bare, at det er aftaleparterne på den enkelte pensionsordning, der bestemmer det, og vi administrerer efter det, og det kan vi også gøre efter det, der bliver vedtaget her.

Dirigent: Tak skal du have, Hasse. Så var der en afsluttende kommentar fra Steen Ragn.

Steen Ragn, ansv. aktuar: Der blev spurgt til dækningerne ved kritisk sygdom og dødsfaldssum og lignende. Det er sådan, at de er i dag dækket i gruppelivsordningen, og gruppelivsordningen løber for alle ikke-pensionerede medlemmer frem til det 67. år. Der er for nærværende ikke taget stilling til, når de første kommer i det scenarie, at de er fyldt 67 år, men har folkepensionsalder 68 år, det sker jo en gang om en pæn årrække ude i fremtiden, hvis ikke politikerne fremskynder det. Der ligger ikke nogen beslutning for nærværende om, hvad man gør med den ordning, men det ligger jo i den ordning, at det er en 1-årig forsikring, som bestyrelsen sådan set principielt hele tiden kigger på, om den opfylder det formål, den skal.

Dirigent: Tak til dig, Steen. Er der yderligere kommentarer, bemærkninger, spørgsmål? Det synes ikke at være tilfældet. Så sætter vi forslag 2 til afstemning, og der vil jeg spørge, er der nogen, der efter de her uddybende svar fra administrationen og bestyrelsen ikke kan gå ind for forslaget? Det er ikke tilfældet. Så er det vedtaget. Tak for det.

[Forslag 2 vedtaget]

Så har vi forslag 3, og der var jo også det, og selvom vi har været lidt inde om, så vil jeg spørge, om der også er nogen, der har nogle bemærkninger til det? Det synes ikke, det er ligesom klaret af i forbindelse med debatten tidligere. Så vil jeg spørge, om der også er med-

lemmer i salen, som ikke kan gå ind for det forslag? Det er heller ikke tilfældet. Så er det vedtaget. Hermed er de to ændringsforslag, forslag 2 og 3 vedtaget. Tak.

[Forslag 3 vedtaget]

Så går vi direkte videre til nok et forslag fra bestyrelsen, punkt 4, som gælder bidragsfri dækning, og der er det også Hans-Henrik Jørgensen, der vil fremlægge og motivere det forslag. Værsgo', Hans Henrik.

Forslag 4: Bidragsfri dækning

Hans-Henrik Jørgensen: Vi har en regel i øjeblikket, der siger, at man kan få bidragsfri dækning, hvis man rammes af en eller anden situation, så man for eksempel bliver ledig eller at man ikke er i stand til at foretage indbetalinger, så kan man få det, vi kalder bidragsfri dækning. I øjeblikket er reglen sådan, at det skal være indeholdt i den opsparing, der allerede er, men hvis det her er et ungt menneske, så er der måske ikke penge til et års bidragsfri dækning, så det foreslår vi så, at den ekstra sikring bliver betalt af kollektivet. Jeg ved ikke, om Steen kan sige noget om, hvor mange det drejer sig om, det er jo meget, meget få.

Steen Ragn, ansv. aktuar: Jamen jeg kan jo sådan set kun bekræfte Hans-Henriks tese om, at vi snakker om et uendeligt lille fåtal af medlemmer. Langt de fleste af de medlemmer, vi optager, har en relativt pæn bidragsindbetaling, førend den her situation måtte opstå, så derfor så vil det være et yderst, yderst lille antal, og dermed vil det også være en fuldstændigt ubetydelig kollektiv udgift for kassen.

Dirigent: Tak for det, Steen. Jamen så har vi også her ved denne her ændringsforslag til pensionsregulativet og det her, som de øvrige, kræver simpelt flertal for at blive vedtaget. Og da der ikke synes at være yderligere spørgsmål og kommentarer, så vil jeg spørge, om der er nogen, der ikke kan gå ind for det forslag? Det er ikke tilfældet. Så er det vedtaget. Tak for det.

[Forslag 4 vedtaget]

Forslag 5: Bemyndigelse til bestyrelsen om korrekturændringer o.l.

Så er vi nået til bestyrelsens forslag nummer 5, bemyndigelse til bestyrelsen om korrekturændringer og lignende. Det er det sædvanlige forslag om bemyndigelse til bestyrelsen om korrekturændringer og lignende, og det er for eksempel ændringer af paragrafnummer, slåfejl, etc., og også ændringer af forslagene, hvis myndighederne kræver det. Og bestyrelsen forventer ikke, at myndighederne har nogle bemærkninger til det, vi har oppe her. Så jeg vil spørge, om der er nogen af jer, der har nogle bemærkninger? Jeg regner ikke med det, da det er den bemyndigelse, vi plejer at have hvert år, og det er heller ikke tilfældet. Så vil jeg spørge, om der er nogen af jer, der ikke kan gå ind for det? Der er der så ikke. Så er det vedtaget. Så vil jeg sige tak for det.

[Forslag 5 vedtaget]

Inden de to medlemsforslag, der nu bagefter skal fremlægges og debatteres, så holder vi lige fem minutters pause. Værsgo'.

Pause

Dirigent: Generalforsamlingen kan fortsætte. Og når I har fundet jeres pladser, fortsætter vi, således at vi forhåbentligt kan afslutte i løbet af lidt over en time, således at vi kan komme ud, hvor I rigtigt får lov til at snakke bagefter over buffeten. Vi er nået til punkt 4, underpunkt 6, medlemsforslag nummer 6, nemlig hel eller delvis udtag af pensionsopsparing med henblik på investering. Det er et forslag, der er fremsat af Birgitte Wendelboe, og Birgitte, jeg har forstået, at du gerne lige vil motivere og fremlægge det. Værsgo'.

Forslag 6: Hel eller delvis udtag af pensionsopsparing med henblik på investering

Birgitte Wendelboe: Jamen det er egentlig meget kort fortalt, som der står i forslaget, at jeg synes det ville være rigtig godt for en pensionsforening at stille så frie rammer for investering som overhovedet muligt for medlemmerne. Så mit forslag det går på enten at gøre det muligt at investere hele sin opsparede pension, hvis man er så stor en gambler, eller dele af pensionen. Og altså jeg var så ikke klar over, at der er den her sammenlægning med Sampension, før jeg læste de her papirer, men jeg synes da, at de her bemærkninger fra bestyrelsen med de her forskellige fonde, 23 forskellige fonde og 6 investeringspuljer, hvor man kan fordele sin opsparing i, det lyder da meget interessant, og det ville jeg da også gerne have vidst, så havde jeg måske ikke fremsat forslaget i år, men til næste år, når vi var blevet sammenlagt. Men jeg kunne da godt tænke mig at høre noget om, hvad de her fonde er for en størrelse, det tænker jeg, det er der måske sikkert også flere her til stede, der godt vil høre lidt om. Men altså kort fortalt altså et forslag om at kunne udtale dele eller hele pension til investering.

Dirigent: Tak for det, Birgitte. Og så vil jeg give ordet til Erik Bisgaard for bestyrelsens bemærkninger.

Formanden: Tak for forslaget, som vi jo i princippet er meget positive over for. Problemet er bare, at vi ikke lovligt kan gøre det nu, fordi vi ikke har den koncession til at lave det produkt på vores gennemsnitsrenteprodukt, som vi er i dag. Men som du har hørt lidt tidligere på dagen, så får vi jo muligheden, når vi kommer ind i Sampension, hvor der er mulighed for markedsrenteprodukter, unit-link-produkter, du var selv inde på nogle af detaljerne i det her, og jeg kan sige, at vi så sent som på vores sidste bestyrelsesmøde her i marts har startet den proces frem mod, at pensionskassen får en koncession til at kunne lave det produktudbud til medlemmerne. Så vi forventer jo, at når vi kommer ind på den anden side af januar 2017, at så stiller vi det tilbud til rådighed til medlemmerne, og der er der så mulighed for principielt, at det kan medlemmerne vælge enkeltvis, eller man kan gøre det i et kollektivt format. Hvis du har behov for sådan nogle detaljer på, hvordan det ser ud inde i Sampension, så skal vi nok bede Hasse om at svare på det, fordi det vil jeg ikke stå og gøre rede for her. Men altså lige om lidt forventer vi, at det bliver en mulighed, sådan at medlemmerne kan få lov at vælge markedsrente eller unit-link-produkter og dem vil vi imødekomme, i hvert fald nogle af de ønsker, som du skitserer.

Hasse Jørgensen, adm. direktør i Sampension: Tak skal du have. Helt præcist og ganske kort så er det, der er i Sampension i dag, og det er jo det, man kan bruge, hvis bestyrelsen vedtager, at det skal være en del af pensionskassens produkt, det er de puljer, jeg omtalte i livscyklusproduktet, hvor investeringsstrategien tilrettes efter den enkeltes alder, men hvor du så individuelt har mulighed for at sige, at selvom jeg 45 år, eller hvad man er, så ønsker jeg altså en højere risiko end andre 45-årige eller en lavere risiko end andre 45-årige. Det er den ene dimension, og det er det, vi synes der generelt set burde være nok for de fleste. Men ud over det, så har vi altså et unit-link-univers, som man kan deltage i, og det betyder, at man kan selv lave sin investerings sammensætning ud fra de 26 forskellige investeringsforeninger, altså puljer af forskellig art, emerging markets, aktier, eller hvad det nu måtte være for nogle puljer, der kan man selv sammensætte. Det er jo igen under den restriktion, at det er jo for de penge, som pensionskassen eller aftaleparterne måtte have vedtaget, at den enkelte må bruge

på det her. Men det er klart, at fra administrationsselskabets side der er der ikke nogen restriktioner. Men det er det, der er mulighederne i dag.

Dirigent: Tak til Hasse Jørgensen for det. Og jeg vil spørge dig, Birgitte, på den baggrund og med de bemærkninger, der er kommet fra Erik og fra Hasse Jørgensen, om du ønsker at trække dit forslag og så, havde jeg nær sagt, genfremsætte til næste år, når du har set, hvordan bestyrelsen har reageret, når vi er kommet over i Sampension, eller du ønsker at fastholde det?

Birgitte Wendelboe: Det var et svært spørgsmål. Ja, altså jeg kunne egentlig godt tænke mig at se, hvad interessen er her iblandt os, og hvis det så bliver afvist, så kunne det jo være, at man kunne genfremsætte det. Det ved jeg ikke, kan det ikke lade sig gøre?

Dirigent: Det bliver jo for så vidt indført, havde jeg nær sagt, når vi kommer i Sampension. Men Erik, vil du supplere?

Formanden: Jamen altså jeg vil sige det på den måde, at et forslag som det vil bestyrelsen bede om, at vi stemmer nej til, fordi vi kan ikke levere varen. Vi har simpelthen ikke lov til det lige nu. Så man kan sige, at det forslag, du har fremsat, det er ikke lovligt gennemførligt, som det er lige nu, men som jeg sagde før, så har vi startet en proces frem mod, at vi primo 2017, efter skiftet til Sampension, vil kunne tilbyde de her ydelser. Så det er den retning, vi har taget, og som sagt på vores marts-møde her har vi startet processen med, at det så bliver en mulighed, fordi det kræver jo, at vi skal have den koncession, som vi ikke har i dag. Så enten, hvis du fastholder det, så må jeg sige, så er vi nok nødt til at anbefale generalforsamlingen, at man stemmer nej, men du har vores ord for at sige, at vi har startet processen frem mod, at efter januar så bliver det her muligt.

Birgitte Wendelboe: Jeg har bare den opfattelse, at der godt kan gives mulighed for det, at den hjemmel, der ikke er, det er her i vores pensionskasse. Så det er vel noget med at ændre vedtægterne i vores pensionskasse og ikke lovgivningsmæssig hjemmel, eftersom hvad jeg forstår, er der andre pensionskasser, der godt kan åbne op for den her mulighed. Vil du klarificere det?

Formanden: Jamen det er helt rigtigt forstået. Det er vores lovgrundlag, der skal være der, men vi har det bare ikke i dag, vi er nødt til at søge myndighederne om at få lov til at gøre det her. Og så vil jeg så sige, at det produktudbud, som du nu hørte Hasse sige, det har vi den overbevisning, at det er til rådighed for jer som medlemmer efter januar 2017.

Therese Brøndsted: To tanker har jeg med det her. Det ene var, at jeg har været i pensionskassens bestyrelse i 10 år, og jeg startede i 2001, og der var der en meget hed debat om lige præcis det her unit-link. Vi granskede det og undersøgte det, og jeg kan huske, at vi endte på, at det var for stort, omkostningstungt at indføre det, og derfor fravalgte vi det. Det er sådan lige, hvad jeg kan huske fra top of my head for 15 år siden.

Det andet, jeg tænker på, det er, at jeg kan bare huske, at der har været den her, nu har jeg været med i generalforsamlinger i 15-16 år, vi har været i den her situation før, at der kommer et forslag eller et ønske fra et medlem, og så siger bestyrelsen, jamen vi kan alligevel ikke, altså det er ikke teknisk muligt at indføre, og så står man der på generalforsamlingen, jamen det er faktisk, man kan ikke stemme ja til det, så kan vi ikke indføre det. Jeg savner en procedure for, at når medlemmet i god tid indsender sådan et forslag, at der er så en dialog, en ping-pong om at gøre sådan et forslag teknisk muligt, eller hvad man skal sige, altså så man siger til den, der stiller forslaget, jamen sådan og sådan hænger verden sammen, vil du justere noget, sådan så det er muligt, fordi det at møde op her og så få at vide, jamen vi kan alligevel ikke vedtage det, altså det er sådan lidt utilfredsstillende for medlemsdemokratiet.

Formanden: Tak Therese for kommentaren, men du kan sige det med, som du kalder at gøre det teknisk muligt, det startede vi altså for en måned siden på vores sidste bestyrelsesmøde. Så vi har igangsat den proces. Det tager så nogle måneder at få det på plads.

Therese Brøndsted: Min pointe var, at man tager dialog med forslagsstilleren. Det er ikke spørgsmålet om, hvor vidt bestyrelsen har arbejdet med det, men den, der stillede forslaget, sådan så man ikke står i den her situation, at et medlem stiller et forslag, som ikke lovligt er muligt at gennemføre.

Formanden: Altså som jeg er bekendt, så har administrationen haft en del kontakt med Birgitte Wendelboe i den her sag.

Birgitte Wendelboe: Ja. Jeg har haft kontakt med jer, men jeg er ikke blevet oplyst om den her problemstilling. Jeg spurgte til muligheden, og så fik jeg at vide, at jeg skulle sende et skriftligt forslag senest den 22. februar, eller hvad det nu var.

Formanden: Jamen altså forslaget, som du stiller, det er vi positive over for. Vi arbejder hårdt på, at vi kan levere varen efter 1. januar, men forslaget pr. dags dato og så sige, at vi kan gøre det i indeværende år, det kan vi ikke levere på, fordi det er simpelthen ikke lovligt for os. Vi har ikke koncessionen her.

Peder Nørgaard: Men det forslag, der blev givet om, at man skulle informere medlemmet om, at det her ikke er teknisk muligt, er det noget, bestyrelsen kan tiltræde? Ja, det blev påpeget her, at medlemmet, Birgitte, har ikke fået at vide, at det her ikke var teknisk muligt. I har taget det op og har arbejdet med det i bestyrelsen, men som det fremgår her, så er der jo ikke sagt til Birgitte, at det her er ikke teknisk muligt, inden hun fremsatte forslaget. Og mit spørgsmål er så, kan I acceptere sådan en proces til næste år, hvis der kommer nogle forslag, som ikke er teknisk gennemførligt, jamen så tager I kontakt til forslagsstilleren?

Formanden: Det vil jeg gerne bekræfte. Normalt er det mig bekendt, men det er jo som regel mellem administrationen og forslagsstilleren, at der er en dialog. Det ved jeg, at der har været i det her tilfælde også, og selvfølgelig har vi ikke nogen problemer med at meddele en forslagsstiller som Birgitte Wendelboe her og så sige, at det kan vi ikke lave for indeværende, fordi vi ikke har koncessionen, det er ret enkelt, så det vil vi gerne give os til at tage hånd om.

Dirigent: Tak til Erik for det. Så vil jeg så spørge igen: Med de oplysninger, der nu er kommet på bordet og det tilsagn om, at bestyrelsen vil gå i dialog med medlemmerne fremover i forbindelse med forslag, så de vil være også teknisk brugbare, om du så ønsker en afstemning nu, som jo egentlig ikke kan føre til noget, der ændres ved her og nu?

Birgitte Wendelboe: Nej, nu hvor jeg har forstået, hvordan det hele er skruet sammen, så ønsker jeg at trække forslaget.

Dirigent: Jamen så siger vi tak for det, og så ser vi frem til, at bestyrelsen arbejder videre med de ideer, der ligger der, så hører vi om det på næste års generalforsamling. Tak for det til dig, Birgitte.

Forslag 7: Anbefaling om indretning af investeringspolitikken

Så er vi nået til det næste medlemsforslag, hvor Jens Friis Lund har en anbefaling om indretning af investeringspolitikken. Og Jens du har lovet at på en 10-12 minutter at fremlægge og motivere dit forslag. Tak.

Jens Friis Lund: Jamen det her forslag det drejer sig om en indretning af investeringspolitikken, og jeg vil først sige tak til bestyrelsen for beretningen og tak, fordi I vælger at sige, I vil indrette investeringspolitikken efter 2°-målsætningen. Det er noget af en opgave, og det er lidt det, mit indlæg kommer til at dreje sig lidt om. Jeg skal først sige, at mit navn er Jens Friis Lund, jeg er lektor på Københavns Universitet, og så er jeg også aktiv i et frivilligt netværk, der hedder Ansvarlig Fremtid, som er et netværk af folk, der arbejder på at imødegå klimaforandringerne, og det er drevet 100 % af frivilligkræfter og uafhængigt af politiske interesser. Og jeg har stillet det her forslag sammen med 28 andre, og deres navne fremgår her. Og forslaget falder i tre dele: Den første del er, at vi anbefaler bestyrelsen at indrette investeringspolitikken, så den flugter med 2°-målsætningen, hvilket bestyrelsen her har sagt ja til, og det er vi glade for. Anden del er, at vi mener, at en sådan investeringspolitik er uforenelig med investeringer i kul og i udvindingsprojekter fra tjæresand og fra dybhav og fra Arktis, og jeg vil komme ind på, hvorfor jeg mener, at det er uforeneligt. Tredje del er, at vi vil gerne have noget mere åbenhed fra bestyrelsen om, hvordan man har tænkt sig at indrette investeringspolitikken på 2°, og hvordan man har tænkt sig at aktivt sørge for, at man rammer målet, herunder udførelsen af aktivt ejerskab.

Og baggrunden for det her det er selvfølgelig, at klimaforandringerne truer menneskelig civilisation, og Det Internationale Energi Agentur og FN's klimapanel har i den forbindelse vurderet, at to tredjedele af verdens fossile reserver skal blive i jorden, hvis vi skal ramme den her 2° målsætning. P.t. har Unipension, som er de, der forvalter PJD's midler hidtil, cirka en milliard kroner investeret i 44 af de 200 største børsnoterede selskaber, der udvinder kul, gas og olie, og det er så de investeringer, som vi ligesom har fokus på i det her forslag. Og det er bare for at sige, at vi er godt på vej mod 1,5° og 2° her. Den her graf viser den globale temperaturudvikling over de sidste godt 100 år, og temperaturen er pt. steget cirka 0,8° siden år 1900, så vi er godt på vej.

Og det, det kommer til at betyde, det er selvfølgelig mere ekstreme vejrphenomener, jeg vil gå hurtigt over det her, fordi I har set det her før. Det her det er orkanen Allan, der ramte i 2013, og der blev der så målt de højeste vindhastigheder nogensinde i Danmark. Samme år havde vi Bodil, som førte til store oversvømmelser, stormflod, kæmpe skader, jeg ved ikke, om det var milliarder eller 100 millioner, de her skader androg. Hvis vi går uden for Danmarks grænser, så ser det selvfølgelig meget værre ud. Det her det var også 2013, Filippinerne, verdens kraftigste orkan nogensinde i den tid, man har målt på det, ramte Filippinerne med cirka mere end 5000 mennesker døde, en halv million huse, der blev fuldstændigt udslettet, og yderligere en halv million huse, der blev delvist udslettet. Så det er voldsomme ting, vi taler om. Og den her den illustrerer, at ud af de syv seneste, de syv kraftigste orkaner nogensinde, er de fire registreret inden for de seneste 10 år. Så det her det er det, vi kan forvente mere af i forbindelse med klimaforandringerne. Det er først lige begyndt.

Og den her graf viser så de globale CO₂-udledninger relateret til energiproduktion. Og den viser, at vi i 2015 udledte mere CO₂ relateret til energiproduktion end nogensinde før. Det vil sige, at vi er overhovedet ikke ved at få styr på det her. På ingen måde. Og i den forbindelse så vil jeg så gå til, hvad bestyrelsen vil. Indrette investeringspolitikken efter Paris-aftalen, det er vi selvfølgelig meget, meget glade for. Men hvad betyder det så i praksis? Bestyrelsen skriver i svaret, som I kan læse i det grønne hæfte, på vores forslag, at man vil have fokus på alle sektorer og dermed gå videre end vores forslag. Det er vi rigtig glade for, og det er vi rigtig positive over for. Vi mener, der skal også være fokus, det kan man sige, det er fokus på efterspørgselsiden, bilkørsel, bedre teknologi og så videre. Det, vi gerne vil have, det er, at der også er fokus på udbudssiden, det vil sige udvinding af kul og olie og gas. Der anbefaler bestyrelsen aktivt ejerskab, som vi har hørt fremført her. Det mener vi ikke er nok. Vi mener, at der er behov for frasalgs, og bestyrelsen afgiver ikke lige et løfte om øget åbenhed omkring, hvordan det her aktive ejerskab viser, det mener vi, der er behov for.

Og grunden til, at vi mener det, det er, at der er fire tal, som indikerer, at aktivt ejerskab måske ikke vil være så effektivt her. Det første det er 565 gigatons CO₂. Det er den totale mængde karbon, vi kan udlede fra fossile brændsler, før vi rammer 2°-målsætningen. Det næste tal det er 555 gigatons, meget tæt på, det er det totale karbonemissioner fra de kendte reserver, som er holdt af de 200 største fossile selskaber. Det vil altså sige, at det er de selskaber, som PJD har penge i 44 af. Det næste tal det er 10 %, det er stigningen i de kendte reserver over de sidste fem år. Det vil sige i den periode, hvor vi har kendt det første tal, 565, der har de her selskaber fortsat brugt penge og kræfter på at finde mere olie og kul og gas i undergrunden, desuagtet at de allerede har ramt loftet her. Det her tal det er det virkelig skræmmende tal. Det er CO₂-udledningen fra de reserver, der holdes af ikke-børsnoterede selskaber, for eksempel det saudiarabiske statsejede selskab Aranco, som har enorme oliereserver, som tilmed ligger lige under jordoverfladen og dermed er billigere at hente op. Mange af de kommercielle selskaber har dyre oliereserver, tjæresand, dybhav, Arktis, det var det, jeg talte om for et øjeblik siden, og kul, mens mange af de statsejede selskaber altså kan hente enorme mængder, langt over hvad vi nogensinde kan få brug for, hvis vi skal holde os under 2°, op til en meget billig pris.

Vi haster videre, det går rigtig hurtigt, det her, men der er rigtig meget at dække. Andre spørgsmål vi har til aktivt ejerskab: Hvordan udfører man aktivt ejerskab i praksis i hele 44 selskaber, hvis forretningsmodel er uforenelig med klimamålsætningen i og med, at de kendte reserver overstiger det, vi kan udnytte, hvis vi skal holde os under 2°? Og hvordan skal medlemmerne have tillid til sådan et aktivt ejerskab, hvis det fortsat foregår bag lukkede døre, relativt lukkede døre, jeg ved, der er noget åbenhed omkring det. Så derfor så mener vi, at man bør frasælge kul, vi mener, at det er vigtigt at tage det signal nu, ikke mindst fordi kul udleder dobbelt så meget CO₂ pr. energienhed ved afbrænding end gas og næsten 50 % mere end afbrænding af olie. Vi mener, at det er oplagt at frasælge det her nu, de fleste mener, at kulæraen er forbi.

Og hvis man er bekymret for det økonomiske tab, så tror jeg ikke, at det er så alvorligt. Unipensions totale aktiver i kul udgør kun cirka 0,2 % af de samlede aktiver. Vi mener også, at frasalg af tjæresand er oplagt. Udvinning af tjæresand i Canada, hvor PJD har penge pt., er døbt det mest destruktive projekt på jorden. Udvinning af tjæresand er enormt dyrt, det kræver en oliepris på måske 70-80 dollars pr. tønde. Pt. er olieprisen 40, og det er et enormt miljøsvineri, så der er flere grunde til, at man kunne afvikle det. Vi mener også, at udvinning i dybhav og Arktis bør afvikles. Igen kræver det en meget, meget høj oliepris, en oliepris, som vi måske aldrig kommer til at se igen, og dertil er der enormt store miljørisici forbundet med det. Det her det er BP's Deepwater Horizon spill fra 2010. Hvis man forestiller sig et tilsvarende udslip i Arktis, så siger alle, at miljøomkostningerne vil være langt større, da man ikke har en hel stribe af storbyer med havne og lufthavne og så videre rundt omkring. Alligevel er der selskaber, der fortsat regner med, at de skal udvinde gas og olie i Arktis.

Her er nogle eksempler på de selskaber, som PJD pt. har penge i, som vi mener, nogle af dem, de er tjæresand, oplagte kandidater til frasalg, olie- og gasselskaberne, en kritisk dialog omkring de her ekstreme energiudvindingsformer og eventuel frasalg. Og hermed er jeg nået til enden. Det sidste jeg vil sige det er, hvilket jeg nærmest har glemt, men det var, at det her med, at BHP Billiton for eksempel siger, at deres aktiver ikke er i fare, der mener jeg, at enten så er det ikke hele sandheden, eller også regner de ikke med 2° qua de her tal, jeg har præsenteret. Så det kunne være fint med en uddybning af det fra, jeg kan ikke huske dit navn, men det får jeg. Tak.

Dirigent: Tak til dig, Jens, for den her fremlæggelse, og inden vi får en debat, så vil jeg bede Erik Bisgaard om at fremlægge bestyrelsens bemærkninger til forslaget. Værsgo'.

Formanden: Først tak til Jens for forslaget, og det her vil så være en uddybning eller en yderligere kommentering i forhold til det, som jeg var inde på i bestyrelsens beretning tidligere på generalforsamlingen.

Vi er fuldt enige med forslagsstillerne i, at vi i PJD skal tage vores andel af ansvaret for at sikre et godt klima fremadrettet, og vi støtter fuldt ud den globale klimaaf tale, der blev indgået i Paris om den der maksimale 2° temperaturstigning og så tæt på halvanden grad som muligt. Og derfor har vi allerede indarbejdet den globale aftale for Paris i vores investeringspolitik, som også Jens er inde på, og dermed sikrer, at de investeringer, vi foretager i PJD, at de understøtter den globale aftale, som jo er den første sådan rigtigt bindende aftale. Ydermere kan man jo så sige, at vi har altid haft en dynamisk tilgang, og hvis man kigger på vores energiinvesteringer pt., så er vi jo undervægtet i energi i forhold til det generelle, der er i markedet. Vi ligger i niveauet omkring 3,5 % af vores aktier på den måde, vi gør det op i energi, og hvis du kigger på MSCI, så ligger de på 6,9 eller sådan noget i den størrelsesorden. Så vi er i forvejen meget undervægtet i energi.

Ifølge lovgivningen, hvis man kigger på ansvar, hvem har ansvaret for at tage vare på de investeringer, vi skal foretage i pensionskassen? Hvem skal lægge rammerne for den her investeringspolitik, vi har i pensionskassen? Der siger lovgivningen, at det er bestyrelsen og direktionens ansvar. Vi vil meget gerne tage det ansvar på os og påvirke alle de selskaber, som PJD investerer i, og det vil sige både på udvindingssiden og på forbrugssiden, i en mere miljørigtig retning. Og det har vi den tilgang i bestyrelsen til, at det mener vi det bedst sikres via et aktivt ejerskab, som vi har været inde på, og som Zaiga også fint forklarede tidligere, hvor vi igennem dialog med virksomhederne forsøger at få dem til at overholde den globale klimaaf tale. Det vil sige, at vi beder dem om at fremlægge, hvordan de i deres forretningsstrategi vil sikre, at de kan bidrage til det. Det kan så være, at vi holder møder med virksomhederne, eller at vi stemmer på de generalforsamlinger, som vi også hørte Zaiga var inde på tidligere. Når vi går i dialog med de her virksomheder, så kan vi stille krav, fordi vi har en aktie i hånden, og det vil sige, at vi har en stemme, når der skal træffes beslutninger. Den indflydelse vil vi ikke få, hvis vi trækker vores investering tilbage og sælger virksomhederne. I stedet for så vil vi gerne bygge relationer og engagere os i at påvirke virksomhederne i en mere ansvarlig retning. Det kan så tage noget tid, og det ved vi godt, men over tid så vurderer vi, at det er den mest effektive måde at opnå nogle konkrete fremskridt til glæde for miljø og klima. Hvis så den dialog ikke fører nogen steder hen, jamen så er det, at vi så kan sige, at vi taler frasalg. Og det synes vi, at det er en sund og en fornuftig investeringspolitik.

I PJD har vi i de seneste år været meget aktive i relation til arbejdet med ansvarlige investeringer, og alle vores investeringer de er omfattet af retningslinjer for ansvarlige investeringer og herunder også det, vi har set, vi bliver bedømt på i UN PRI, hvor vi fik den her karakter A+, som jeg var inde på i beretningen, og det svarer altså til blandt de allerbedst af de der mange selskaber, der er bedømt på globalt plan.

Vi vil rigtig gerne være åbne omkring det her, og vi rapporterer jo årligt, I har også, dem af jer, der har meldt jer til generalforsamlingen her, har fået tilsendt vores rapport over ansvarlige investeringer for 2015, hvor I i mange detaljer kan se, hvordan vi arbejder med det her. Vi lægger også en masse statistikker og så videre op på vores hjemmeside og er meget transparente. Og jeg vil sige, mig bekendt er der faktisk ikke andre danske pensions selskaber, der er så langt fremme, som vi er på det her punkt.

Vi støtter fuldt ud Paris-aftalen, den globale aftale, og vi vil også gerne redegøre yderligere herom, som der er fremme i forslaget fra Jens og kompagni. Så tak for forslaget, men vi har en indstilling her, som jeg lige har lagt frem.

Dirigent: Tak til Erik Bisgaard for det. Så er punktet til debat. Peter Iversen har ønsket at få ordet.

Peter Iversen: Jeg har repræsenteret Danmark i de internationale klimaforhandlinger i mere end 10 år, og på det sidste været udpeget af Klimakonventionen til at lede forhandlingerne på landbrugsområdet. Tidligere var jeg leder af forhandlingerne for, hvordan landbrugsjorder og skove medregnes under Kyotoprotokollen. Så jeg har en lang erfaring med klimadagsorden, og jeg skal måske lige sige, jeg er ikke medlem af Ansvarlig Fremtid. Men jeg støtter forslaget, som Jens har fremlagt, og jeg vil gerne give en begrundelse for det.

COP21 bliver selvfølgelig nævnt en del, fordi det var meget ambitiøst, at verdens ledere blev enige om et mål, der hedder "well below 2 degrees". Men så vil jeg bare lige sige, at der er intet, der er på bordet i dag, der peger på, at de her 2° kan nås. Næsten alle verdens lande de fremlagde bidrag til den globale indsats inden Paris, og her forklarede de blandt andet, hvorfor deres bidrag er ambitiøst og fair i forhold til 2°-målet, som i øvrigt var én af de ting, vi opnåede i København i 2009. Min synteserapport for umiddelbart før Paris-konferencen viser, at de her bidrag, INDCs, som de kaldes, sammenlagt ville bringe os tættere på 3°. Og så vil jeg påpege, at betingelserne ikke har været så meget fremme. Mere end 25 % af de her reduktioner kommer fra jorder med landbrug og skovbrug. Det er jo positivt for sådan nogle som os, at vores område er vigtigt, men problemet er her, at hvert land har fremsat deres egne opgørelsesregler, som næsten i alle tilfælde resulterer i et meget flot bidrag, og man kan desværre dårligt sige, at det er reelt og gør en stor forskel, i hvert fald ikke i størrelsesordenen, som de lægger op til. Desuden når man så ser på summen af alle de her bidrag, så er der også en hel del double counting, det vil sige når to lande tæller den samme reduktion med begge steder. Det sker, fordi når man bruger et CO₂-marked, hvor både sælger og køber de så reelt kan medregne det. Landene de er delvist undskyldt, vil jeg sige, fordi der findes ingen regler på det her område. Hvert land var nødsaget til, da de meldte deres indsats ind, at komme med de regler, som de syntes var relevante for deres bidrag. Så derfor har vi ingen regler. Men det vil sandsynligvis betyde, at når vi får forhandlet dem, for det er sådan en proces fra nu af og frem til 2020, at en del lande må justere, hvad de er kommet med, og det gør det jo ikke bedre. EU skal i øvrigt først selv nu til at fastsætte deres regler for, hvordan landbrugsjorder og skove skal bidrage til vores 40 % reduktionsmål. Synteserapporten sammenligner også bidragene med det, FN's klimapanel IPCC siger er nødvendig for at give os en rimelig chance for at holde temperaturstigningerne under de 2°. Når de snakker om rimelige, så siger de 66 %. Udgangspunktet her er 2011, og i 2025 har vi så brugt 54 % af det globale budget for, hvor meget man må udlede. Og fem år senere, i 2030, har vi brugt 75 % af det globale budget. Så der skal ikke den store matematiker til at regne ud, at hvis vi bruger en fjerdedel hvert femte år, så løber vi rimelig hurtigt tør for plads til mere CO₂ i atmosfæren. Så emissionerne skal ned på 0, allerede inden vi når 2040. Altså det er der jo slet ingen, der har sagt endnu. I 2009 var der enighed om, blandt andet i Det Europæiske Råd, det var så inden COP15, at de globale emissioner skulle toppe senest i 2020, hvis verden skulle kunne nå det her 2°-mål. Med de her INDCs, vi har i dag, så er vi ikke engang sikre på, at vi har toppet i 2030. Det positive budskab fra synteserapporten fra Klimasekretariatet er, at den årlige stigningstakst i det mindste vil være mindre frem til 2030, end den var i perioden 1990-2010. Så ser vi jo nogle gange, at også blandt andet fra EU, at der er stadigvæk plads til udledninger, også i 2050. De snakker om, at vi skal reducere 80-95 % til 2050. Og der skal man lige huske på, og der er jeg glad for, at det er den her forsamling, at der er også andre drivhusgasser end CO₂. Køer og andre drøvtyggere de vil blive ved med at bøvse metan, og det tror jeg ikke man kan lave om på. Kvælstof reduceres nok også stadigvæk i lattergasudledninger, det er også svært at afskaffe. Og i øvrigt kan man sige, EU havde de samme mål i 2009, og det var på et tidspunkt, hvor vi troede, at vi kunne nå noget mere. Så ikke for at ødelægge den gode stemning, men jeg vil bare påpege, at enten var Paris bare et politisk stunt, der skal berolige os, men man mener det ikke alligevel, eller også så har vi nogle ganske fantastiske udfordringer foran os. Og til dem, som synes, at 40 % reduktion i 2030 er meget, det var det, EU har sat for sig, så vil jeg bare sige, I har meget store overraskelser i vente, hvis vi skal følge det, vi bliver anbefalet at gøre, blandt andet IPCC.

Så min konklusion er, at jeg støtter forslaget. Jeg har ikke brug for, at min pension skal bygge på noget, som jeg grundlæggende ser som ødelæggende i forhold til en god fremtid. Det kan godt ske, og det kom jo også frem tidligere, at andre vil købe aktierne. Det kan også godt ske, at de kan være heldige at tjene nogle penge. Det gør mig ikke noget. Jeg vil bare ikke være en del af det. Jeg tror, at det gør en forskel, selvom vi er en mindre pensionskasse, at vi sender sådan et signal. Det giver givetvis ikke så meget opmærksomhed, som når den norske oliefond eller nogle af de store investeringsbanker gør det, men for mig er det jo her, jeg kan være med, og derfor støtter jeg forslaget. Tak.

Lars Holsaae: Jeg vil da godt spørge bestyrelsen og sige, har I nogen planer om at samarbejde for at få indflydelse med andre danske pensionselskaber, der investerer i de samme firmaer, for at øge trykket?

Anna Wolf: Jeg sidder og kan ikke helt følge med, fordi beløbene, der er investeret, er jo ikke særligt store. Så jeg begriber ikke et levende suk af, at bestyrelsen går så hårdt ind for, at vi i hvert fald ikke skal pådutte dem noget. Og jeg mener risikoen for, at vores pension skal blive mindre, hvis man sælger kul, skifergas, Arktis, det er jo ude i så små decimaler, så skattevæsenet ikke engang vil opdage det beløb. Så jeg synes det er helt fint, handlingsplanen der slutter med frasalg, men I skylder os at vise, at I tager frasalg af de selskaber, der ikke vil noget som helst. I skylder os en forklaring på, at I mener det, når I siger, I går ind for klimamålene. Og indtil I har givet de to forklaringer, så synes jeg der skal stemmes ja.

Dirigent: Tak for det. Er der en enkelt mere? Ellers så vil jeg bede Erik om at svare. Formand. Værsgo', Erik.

Formanden: Lars Holsaae stillede et meget konkret spørgsmål omkring det med, om vi vil arbejde sammen med nogen. Man kan sige, at den måde vi arbejder på, det er jo faktisk internationalt. Vi er jo med i den der hedder International Investor Group on Climate Change. Og det vil så sige, det her er jo i en global skala, og det vil sige vi arbejder sammen med alle de globale investorer i det her, og det vil sige, at når vi stemmer på generalforsamlingen, så er det jo ikke kun PJD's relativt lille andel af nogle aktier, der flytter noget her, og derfor arbejder vi sammen i en større skala.

De kommentarer, der er kommet også fra Peter, altså vi har stadigvæk den tilgang, at vi ønsker til fulde at leve op til den her Paris-aftale og påvirke virksomhederne ved at lægge det tryk på dem sammen med andre investorer, fordi det er jo ikke PJD, der flytter verden alene. Og vi har den tiltro, at det med at gå ind i en aktiv dialog og sikre, at vi har en ansvarlig investering ved at få en dialog og dermed få dem til at flytte sig, og det har vi altså masser af gode eksempler på, som blandt andet Zaiga var inde på tidligere. Så jeg tror det skal være min kommentar, ellers så bliver det bare gentagelser af, hvad jeg har sagt før.

Dirigent: Tak til Erik Bisgaard. Er der yderligere bemærkninger? Ja, værsgo' dernede.

Flemming Boisen: Jeg synes det er et utroligt vanskeligt spørgsmål at tage stilling til, men jeg har læst bestyrelsens kommentar til forslaget, og jeg går ind for, at man stemmer imod det.

Jørgen Nielsen: Den dialog, som bestyrelsen snakker om, den er jo med i forslaget, så vidt jeg har forstået. Tre års dialog, og så kan man tage stilling til det bagefter. De tre år burde jo være nok til at vise, om et selskab er interesseret i at gå den rette vej, om man så må sige. Så jeg anbefaler i hvert fald, at man stemmer ja til det forslag her. Og den største værdi af det, det synes jeg, det er signalværdien. Den signalværdi, man sender, har en fantastisk effekt til, navnlig hvis man synliggør den over for andre, det vil jo sprede sig som ringe i vandet, og det er måske ikke nævnt endnu, men så vidt jeg kan se, så er det altså den vigtigste effekt af det her.

Peder Nørgaard: Jeg vil gerne høre bestyrelsens vurdering af, hvad det vil koste at sige ja til det forslag her på kort sigt. Vil det koste 0,5 % i afkast, 1 % i afkast, 0,01 % i afkast, hvad taler vi om?

Dirigent: Ja. Der var i hvert fald et konkret spørgsmål i det her. Er der yderligere, inden vi tager svar på det? Ja, værsgo'.

Sten Mortensen: Jeg er kommet her i dag på grund af det her forslag. Jeg har ikke noget med, at det er blevet stillet op at gøre, men simpelthen på grund af, at jeg mener, at dette er et meget vigtigt emne, og jeg er glad for, at Erik Bisgaard i sin redegørelse også lagde vægt på det her med bæredygtighed i bestyrelsens beretning. Det, jeg jo så synes må være meget vanskeligt, hvad er det, der er bæredygtigt? Hvad er det bæredygtige pejlemærke for CO₂-udledning om 10 år, 20 år, 30 år, og hvordan kan investeringspolitikken indrettes efter det? Det synes jeg er meget spændende. Er det noget med, at vi skal ned på 10 % udledning af CO₂, sådan som vi er nu i forhold til det niveau, der bliver udledt nu, er det der, at verden skal lande, hvis det skal være bæredygtigt? Og betyder det så, altså det er selvfølgelig også på aftagersiden, det vil sige alle de virksomheder, alle de processer, der udleder CO₂, og som vi også investerer i, investerer vi så i de virksomheder i tilstrækkelig grad, der kan få aftagersiden af CO₂ til at få forbruget af fossile brændstoffer til at gå ned? Hvordan er vores investeringspolitik indrettet til at understøtte den proces? Tak.

Hans Jørgen Rasmussen: Det var et voldsomt indtryk det gav at høre den version du kom med som forhandler ved den klimakonference. Det er den ene ting, som jeg synes er svært at sidde overhørig. Den anden ting, jeg godt vil høre, det er, hvad er Hasse Jørgensens syn på den diskussion her?

Ragner Aagaard: Jeg bakker op om bestyrelsens opfattelse af, at den bedste og den største indflydelse får man gennem dialog.

Tage Kansager: Meget af det her går på forurening og udvinding af fossile brændstoffer, selvom vi ikke har nogen andele i kul, kan jeg se ud af bestyrelsens bemærkninger, fint nok med det. Men det er jo selvfølgelig også vigtigt at sætte ind der, hvor energien bliver brugt, og der kan jeg jo godt se, at bestyrelsen har en pointe i at gå i dialog med de store virksomheder, som bruger fossilt brændstof. Vi kan jo ikke montere vindmøller på AP Møllers containerskibe, går jeg ud fra. Men det fører mig så hen til, hvad kan man foreslå af alternative investeringer, kunne vi gøre noget mere med investering i vedvarende energi, kunne vi gøre noget med investeringer i skove og så videre? Vi er jo en grøn forening. Tak.

Dirigent: Tak til Tage Kansager. Erik Bisgaard, ønsker du at svare på nogle af de her spørgsmål, der er stillet, og kommentere det?

Formanden: Flemming Boisen og Jørgen Nielsen tror jeg ikke, jeg vil kommentere på. Peder Nørgaard spørger, hvad det vil koste at sige ja til det her forslag, og jeg vil sige, at det er jeg ikke i stand til at give dig et sådan meget kontant svar på og så sige, om det vil koste x eller y kroner. Det, som vi indretter vores investeringspolitik efter det er jo, at vi er vant til at operere i dynamiske markeder. Der er sektorer, der går op, og der er sektorer, der går ned over tid, og det man kan kigge på, hvis nu man tager energi og kigger på det, det er, at hvis man kigger på den vægtning, vi har i vores energiinvesteringer, der er vi meget undervægtede i forhold til det globale MSCI, altså cirka halv vægt, hvis du tager de 3,5 i forhold til de cirka 6,9 eller sådan noget. Så du kan sige, at vi har jo i vores investeringstilgang allerede indrettet os på den der dynamiske verden, og vi er nødt til at betragte det her over nogle meget lange tidsserier, vi snakker jo 30-årige investeringer, fordi det er først om lang tid, at vi skal udbetale de her pensionspenge. Om lidt kan jeg bede måske Niels Erik Petersen fra vores investeringsafdeling

om at kommentere lidt mere på, hvad det er vi gør i balancen sort-grøn og så videre, han har nogle tal.

Sten Mortensen var inde på det her med bæredygtighed, og vi havde Mærsk-eksemplet, og det er jo så bare et eksempel her, ikke? Men det, vi ser, det er, at mange store selskaber, jeg tror også I havde nævnt Jens i jeres også, Mitsubishi for eksempel, som har nogle sorte investeringer, men de, jeg tror også Niels Erik har et eksempel på det, de investerer jo også kolossale beløb, fordi de har råd til at investere i grønne løsninger fremadrettet. Og det, vi har behov for i den forstand, når vi som bestyrelse skal lave retningslinjer for vores investeringsfolk så er det noget, der skal have objektiv karakter eller juridisk karakter, fordi hvis vi er ude i sådan i at sige, at det er etiske principper, som det her jo så kan handle om, det er meget svært for en bestyrelse at sige til vores investeringsfolk, hvilken retning de skal gå i. Så vi er nødt til at have nogle objektive kriterier. Hans Jørgen var inde på det her med, at han gerne vil have en kommentar fra Hasse. Det får du.

Ragner Aagaard vil jeg ikke kommentere. Så spørger du, Tage Kansager, omkring det her med alternativer i grønne investeringer, og jeg vil sige, og Niels Erik kan komme med nogle tal lige om et øjeblik, men vi har mange, mange flere investeringer i grønne, end vi har i fossile. Så måske Niels Erik vil komme med nogle af de der hårde tal for de investeringer, vi pt. har, så kan Hasse sige lidt mere om Sampension bagefter.

Niels Erik Petersen, investeringschef: Nu kan jeg desværre ikke alle tallene i hovedet, men jeg skal prøve at skitsere lidt af det. Vi har en overvægt af det, der hedder bæredygtige investeringer i vores portefølje. Det er ikke noget, der egentlig er udsprunget af det her, men det er fordi vi mener, at det er den rigtige måde at ligge investeret på, og vi ligger cirka 50 % overvægtet i det, der hedder bæredygtige investeringer.

Vi har jo også, som du også har været inde på tidligere, vi har jo faktisk ikke nogen investeringer i selskaber, som har kul som hovedaktivitet, altså over 50 %. Når I læser noget om andre pensionskasser, der har planer om at sælge deres investeringer i kulselskaber, vi har altså allerede gjort det. Vi har ikke noget forbud mod at investere i det, men vi har solgt dem for et stykke tid siden. Og som Erik også nævnte, så ligger vi undervægtet i olieselskaber også. Og det er den tilgang, vi har haft, det har været vores vurdering, at det ikke var det rigtige sted at ligge, ikke på den korte bane og formodentlig heller ikke på den lange bane, og derfor har vi ligget undervægtet i det. Vi har også investeret i andre typer energiformer, det gør vi både gennem vores private equity og igennem vores børsnoterede investeringer. Det er noget af det, vi diskuterer med selskaberne i forbindelse med, vi investerer i dem, så der er meget fokus på det. Det er jo ikke sådan, at det her er et nyt område. Jeg har nogle meget erfarne medarbejdere, der har arbejdet med det her gennem en lang årrække, så det er jo ikke sådan, de er jo ikke overrasket over den her debat. Det er jo noget, der har været der længe, og vi skal også tænke på, at hvis vi ser værdien af et selskab, så er der allerede indregnet rygeprisens nuværende niveau, der er indregnet de forventede udviklinger, der måtte komme over den kommende periode. Så det er ikke sådan, at man bliver overrasket, og lige pludselig så er de investeringer, vi har lavet, de er håbløst forældede, altså nogle stranded assets. Det er – markedet har sat en pris, der har man taget alle de informationer med, man mener der er vigtige i prisfastsættelsen. Så man skal ikke gå rundt og tro, at man som enkeltindivid kan sige, det her selskab det er helt forkert værdiansat, det har en helt anden værdi. Der er utroligt mange, globalt set, der har set på tingene. Så stranded assets-diskussion, måske, måske ikke, boligboble, måske, måske ikke, boble på statsobligationer, måske, måske ikke, det får vi at se senere. Men man kan ikke teoretisk sige, at der er en boble, heller ikke BHP, som du er inde på, de kan jo heller ikke sige, at der er en boble. Det er indregnet i priserne på nuværende tidspunkt, formodentlig.

Dirigent: Tak. Og så Hasse Jørgensen. Værsgo'.

Hasse Jørgensen, adm. direktør i Sampension: Jamen tak for spørgsmålet. I virkeligheden så, det jeg helst vil sige, det er, at i denne her sammenhæng er det ikke voldsomt vigtigt, hvad jeg har af personlig holdning til spørgsmålet, fordi det her er jo faktisk et af de spørgsmål, som er af en politisk, om du vil, ideologisk karakter, som man på en generalforsamling eller på et bestyrelsesmøde debatterer og kommer til en konklusion på, og i Sampension, som jeg har sagt flere gange i løbet af aftenen, der vil vi både nu og i fremtiden have flere forskellige typer pensionsordninger, og vi vil også administrere flere forskellige typer etisk investeringsstrategi, som det hedder i vores regi, og kan dermed sagtens rumme, at nogen kører med én model og andre med en anden.

Hvis du så vil udlede, hvad er min personlige holdning ud af, hvordan Sampension KP Livsfor- sikring i dag agerer, så agerer man jo her ikke med frasal, og det er sådan set grundlæggende i en erkendelse af, at verden og vi alle sammen bruger fossile brændstoffer i et eller andet omfang hver eneste dag, og at det er måske svært at gå fra det forbrug, som der er i dag, og så til ingenting, og det kan den nuværende bestyrelse ikke få til at harmonere med, at man så skal sælge totalt fra. Fuldstændigt parallelt med, at der for nylig var en debat om, hvor vidt Sampension kunne investere i våben, hvilket der havde været et forbud mod at gøre, igennem utroligt mange år havde det ligget der, men altså i erkendelse af, at våben for Danmark, for et bredt politisk flertal i Danmark er et anerkendt redskab til at deltage i forskellige ting, så blev konklusionen på den diskussion også, at det var ude af takt med virkeligheden at sige, at man kan ikke investere i våben.

Og på samme måde tror jeg, at man kan sige, at holdningen er i relation til det her emne. At bruge den vej, som jeg også mener at vide er blevet brugt i Unipension indtil videre, nemlig engagement, lægge pres på virksomheder, som ikke opfører sig efter vores opfattelse ansvarligt i forhold til de her emner, og så komme så langt, som man kan med det og selvfølgelig i nogle tilfælde ende ud med et frasal. Og det er, hvis jeg ikke husker helt galt, sådan, at i Sampension er der på nuværende tidspunkt af forskellige årsager cirka 100 virksomheder, som er sortlistet, altså som vi ikke kan investere i, eller vi kan ikke investere i deres aktier. Det er så tæt, som jeg lige kan komme på det.

Dirigent: Tak til Hasse Jørgensen. Så havde du bedt om ordet igen, Jens Friis.

Jens Friis Lund: Det skal bare være en sidste opfordring. Det er tydeligt, at pensionskassens bestyrelse, og det forstår jeg godt, er utrygge ved at skulle lægge om og vil ligesom være dem, der fører i kampen for at undgå ødelæggende klimaforandringer, men derfor synes jeg, at det vil være rigtig dejligt, hvis vi som medlemmer sendte et kraftigt signal om, at vi ønsker, at bestyrelsen gør det her. Fordi i sidste ende så er det rigtigt, så er det her et etisk valg, og det bliver også et politisk valg, og vi skal have politikerne med på vognen. Men de tøver, som Peter Iversen netop har fortalt os. Så derfor så tror jeg, at det kunne være rigtig godt med et signal fra os som borgere om, at vi er klar til at gå i en anden retning. Og hvis vi kan vise det gennem pensionskassen, synes jeg det vil være rigtig flot.

Lars Holsaae: Jeg vil bare sige, at jeg ikke nødvendigvis er enig i den udlægning, du har, at den bedste vej er et frasal. Jeg vil godt tilslutte mig bestyrelsens holdning. Jeg tror på, at samarbejde fører længere end et frasal, fordi et frasal stopper ingenting, det er bare nye penge, der bliver investeret i at hive det samme op af jorden. Jeg tror på, at hvis man påvirker udviklingen og samarbejder, så kommer man længere. Derfor kan jeg ikke anbefale, at man støtter det fremsatte medlemsforslag.

Jørn Jensen: Jeg har enorm stor respekt for den tilgang, bestyrelsen har præsenteret. Jeg er glad for at høre, at vi har en overvægt i bæredygtige investeringer. Jeg er glad for, at vi har frasolgt vores kulinvesteringer, og at vi er undervægtet i forhold til olieinvesteringer. Jeg synes også, at forhandlingsvejen og dialogen er den rigtige vej at gå i ordinære tilfælde. Men jeg vil sige, at i forhold til det her med klimaet, så står vi ikke i en ordinær situation. Vi står i en fuld-

stændigt ekstraordinær situation. Når man kan bruge dialog og forhandling som fremgangsmåden, er det fordi man har tid til det. Det er en god måde at gøre det på. Men med klimaet og med de tal, vi nu har hørt i dag, og som mange af os kender fra forskellige sider, jamen så har vi ikke tid til at vente 10 år. Vi har knap nok tid til at vente 5 år. Vi skal gøre noget nu. Jeg synes, og jeg vil stemme ja til forslaget, at vi skal understrege, at vi som pensionskasse træder ud af den der fossile økonomi, og vi skal gøre det på en måde, hvor vi ikke bare træder ud, men også kommunikerer det, fordi det her, det skal ses som led i en meget, meget stor og vigtig handling, som ikke bare sigter på, at vi som pensionister kan sidde og have en god pension, men som sigter på, at dem, der følger efter os, også har muligheder for at få gode pensioner, fordi de ikke skal bruge helt ekstraordinært store midler på at rydde op efter det kulregime og det fossile regime, vi skal ud af nu. Tak.

Dirigent: Tak. Så en afsluttende bemærkning fra Erik Bisgaard, og så tror jeg, vi må gå over til en afstemning.

Formanden: Jamen det er kun lige til Jens. Jeg tror du fik sagt, at bestyrelsen var utrygge ved at lægge om. Jeg vil sige, at det synes jeg var sådan et lidt kedeligt stempel at få sat på, at vi er utrygge ved det her, fordi jeg mener bestemt ikke, at vi er utrygge ved at lægge om. Vi er proaktive på det her, vi har haft en tilgang i mange år for at påvirke på forskellig vis, som vi nu har hørt om i løbet af debatten, så er det bare det med at sige, at vi er ikke utrygge her. Vi ønsker at være proaktive, vi ønsker at bidrage til, at den her klimaaftale den kan blive til virkelighed. Men vi har også klart tilkendegivet, hvilke virkemidler det er, vi i bestyrelsen mener, der skal bruges til at opnå det mål. Tak.

Dirigent: Jamen så vil vi gå over til en afstemning, og som jeg tidligere sagde, så er det jo sådan, at der er faktisk 115 fuldmagter til stede her og kun 59 fremmødte, og derfor kan vi ikke helt bruge den procedure, jeg har brugt hidtil. Så jeg må bede jer om at gå til jeres afstemningsseddel, den første afstemning og krydse for, hvis I går ind for det foreslåede forslag fra Jens Friis Lund, eller imod, hvis I går ind for det som indstillet af bestyrelsen. Værsgo'. I bruger første afstemning fra en ende af. Så bliver den brugt også, så er det ikke unødigt tryk.

[Skriftlig afstemning og indsamling af stemmesedler]

Dirigent: Så er vi vist ved at være igennem stemmeafgivningen, og vi har meget kompetent optælling med revisor og regnskabschef og andet. Så mens de går ud og tæller op, så vender vi tilbage til punkt 4 efterfølgende.

[Forslaget blev ikke vedtaget. Der var 73 stemmer for og 97 stemmer imod og 4 blanke. Oplyst under dagsordenens pkt. 9]

Dagsordenens punkt 5

Forelæggelse og godkendelse af lønpolitik

Men så fortsætter vi i mellemtiden med punkt 5, som er en forelæggelse og godkendelse af lønpolitikken, og det vil jeg bede formanden Erik Bisgaard om at fremlægge og motivere forslaget.

Formanden: Tak for det, Jens. Vi har fået noget ny EU-lovgivning, som hedder Solvens II, og det betyder, at der er indført en række nye kontrolfunktioner, nyt bureaukrati også. Det betyder, at antallet af det, man kalder væsentlige risikotagere det er blevet udvidet, og det skal vi

så have rettet i vores lønpolitik. Og bare for at sætte ord på risikotagere, det er bestyrelse og direktion og det, der hedder chief risk officer, og det er nu blevet udvidet med, at også chefaktuar og compliance officer og internal audit hører med i den kreds. Herudover er der ikke nogen ændringer i den lønpolitik, vi lægger frem.

Lønpolitikken er et generalforsamlingsanliggende, og derfor skal den reviderede lønpolitik godkendes her på generalforsamlingen, og det handler så om de her væsentlige risikotagere. Den nuværende lønpolitik gælder alle tre pensionskasser i Unipension, og når vi nu skiller det ad pr. januar, så skal den alene gælde for PJD, og derfor beder jeg om, at vi i bestyrelsen får bemyndigelse til at lave de korrekturændringer, der er nødvendige for, at den her lønpolitik kan gælde alene for PJD på den fremadrettede bane. Så derfor beder jeg om, at generalforsamlingen vedtager dette forslag om en revision af lønpolitikken.

Dirigent: Ja, tak til Erik Bisgaard for at fremlægge det her. Jeg spørger salen, om der er nogen bemærkninger, spørgsmål i forbindelse med det her punkt? Det synes ikke at være tilfældet. Og så skal det jo vedtages med simpelt flertal, og jeg vil spørge, er der nogen, der ikke kan gå ind for det fremlagte forslag? Det synes ikke at være tilfældet. Så er det vedtaget. Tak for det.

[Forslag 5 vedtaget]

Dagsordenens punkt 6

Valg til bestyrelse

Dirigent: Så er vi nået til punkt 6, valg til bestyrelsen. Det er således, at Erik Bisgaard og Johannes Elbæk er på valg, og bestyrelsen indstiller til genvalg. Jeg skal allerførst spørge, om der er nogen, jeg bad om det allerede tidligere, om der er nogen forslag til andre medlemmer, opstilling? Det er der ikke. Jamen så vil jeg ønske jer tillykke med valget, fordi så er I valgt.

[Erik Bisgaard Madsen og Johannes Elbæk valgt ved fredsvalg for en 3-årig periode]

Dagsordenens punkt 7

Valg af revisorer

Dirigent: Så er det sådan, at vi har punkt 7, valg af revision, og bestyrelsen indstiller til genvalg af Deloitte, det statsautoriserede revisionsfirma, og der skal bemærkes sådan, at når AP og PJD kommer ind i Sampension, så forventer vi at skifte til PricewaterhouseCoopers, som Erik allerede var inde på i sin beretning. Men det vil vi vende tilbage til på næste års generalforsamling. Så med det så vil jeg spørge, om der er nogen spørgsmål, kommentarer til, at vi genvælger Deloitte? Det synes ikke at være tilfældet. Så vil jeg sætte det til afstemning. Er der nogen, der ikke kan gå ind for, at vi genvælger Deloitte? Det er der heller ikke. Så er Deloitte valgt. Tak for det.

[Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab valgt som revisor]

Dagsordenens punkt 8

Sted for næste års generalforsamling

Dirigent: Så er det sådan, vi i punkt 8 har sted for næste års generalforsamling. Der er sådan, at bestyrelsen indstiller, at generalforsamlingen afholdes her i København, og jeg vil høre, om der er nogen bemærkninger, kommentarer til det? Ja, værsgo', der er derovre.

Hans Jørgen Rasmussen: Jamen jeg kunne godt lide at vide, hvor mange af foreningens medlemmer, som bor vest for Storebælt, og om det er rimeligt, at de ikke har den samme adgang til at deltage. Jeg ved godt, at man kan komme over Storebælt, men det kræver lidt mere.

Dirigent: Tak. Jamen det vil jeg jo bede, er det formanden, der svarer på det? Kan du de tal, Erik? Værsgo'.

Formanden: Nej, jeg kan desværre ikke sige, hvor mange der bor i de forskellige landsdele, men jeg kan sige til Hans Jørgen, at vi har haft en praksis om, at vi har skiftet en gang imellem og så også taget til Århus. For endnu længere siden der havde vi også en turnus, hvor vi en gang imellem tog til Odense. Men vi har også kigget på, hvor der kommer mest fremmøde hende. Og så kan du så sige, jamen det er ligegyldigt, hvilken geografi det er, men erfaringen er, at hvis det er i Københavnsområdet, så kommer der flere medlemmer til generalforsamlingen end der gør, hvis vi tager andre steder hen. Men vi har i vores bestyrelsestilgang det med at sige, at vi tager til Århus. Jeg tror vi var i Århus for to år siden, og det vil vi så gøre igen på et senere tidspunkt.

Dirigent: Tak. Er der andre bemærkninger eller andet? Det er der ikke. Jamen så er det sådan, at så er det faktisk vedtaget, at det bliver i København, fordi hvis der ikke er noget alternativt forslag, så falder det tilbage til, at næste års generalforsamling er i København. Tak for det.

[Sted for afholdelse af generalforsamlingen 2017 er i København]

Dagsordens punkt 9

Eventuelt

Ej, men vi har også et punkt 9, Eventuelt, og jeg vil sige, at det er jo sådan, om der er nogen, der ønsker ordet nu? Alt kan drøftes, men intet kan besluttes. Så jeg er lige ved at sige, hvis der er nogen, der har noget, de gerne vil komme op med her, mens der bliver talt stemmer op i sidegemakket, så er der mulighed for det. Lars Holsaae.

Lars Holsaae: En stor del af jeres arbejde har jo bestået på at kigge på de helbredsbedingede ydelser. Har I overvejet, at omkring invaliditetsdækningen, hvor der jo er halv dækning fra halv til to tredjedel, at lave fuld ved halv, altså fuld dækning ved 50 %, hvad det koster? Har det indgået i jeres overvejelser? Det findes i en lang række pensionsordninger. Hvis ikke I har ladet det indgå, så kunne jeg godt tænke mig, at I overvejede det og regnede på, hvad det i princippet ville koste i forsikringsdækning at få fuld dækning ved 50 % invaliditet og ikke kun

halv dækning. Når jeg spørger, så handler det selvfølgelig om, at mange af medlemmerne sidder i så specialiserede funktioner, at det er ret vanskeligt bare at finde et job, hvis man går hen og bliver 50 % invalid eller mere.

Dirigent: Tak. Erik Bisgaard ønsker at svare på det.

Formanden: Jamen altså der er ingen tvivl om at sige, at de her forsikringsdækninger det er jo også en del af guldets i en pensionskasse, at man kan dække medlemmerne ordentligt, så vil jeg tage dit forslag med videre.

Dirigent: Tak. Er der yderligere til Eventuelt? Det er der vist ikke.

Men nu kommer der noget, det lyder godt. Tak. Det var punktet Eventuelt, og så vender vi tilbage til punkt 4. Jamen så kan jeg oplyse, at for så vidt angår dagsordenspunkt 4, forslag 7, så er der 73 stemmer, der stemmer for, og 97 stemmer imod, og 4 er blanke. I alt 174 afgivne stemmer. Så på den måde kan jeg sige, at det fremsatte forslag er ikke vedtaget. Jeg ved ikke, om Erik, vil du have en afsluttende bemærkning på det?

[Forslaget ikke vedtaget. Der var 73 stemmer for og 97 stemmer imod og 4 blanke]

Formanden: Jamen under alle omstændigheder vil jeg sige tak til forslagsstillerne, og jeg vil i særdeleshed sige tak til den gode og konstruktive debat, som vi har haft på generalforsamlingen. Det er jo det sted, hvor vi skal diskutere pensionskassens lange linjer, og derfor synes jeg, at det har været glædeligt, at vi har haft en god og en konstruktiv debat, også om et svært emne. Og hvis vi ellers er kommet til det punkt, hvor jeg så må have lov til at sige tak til Jens som dirigent, tak for en sikker hånd hele vejen undervejs, undskyld, der sidder én og vifter med en mikrofon dernede.

Ukendt taler: Ja, lige afslutningsvis herunder Eventuelt. Det slog mig lige pludselig, om vi har i pensionskassen nogen indflydelse på firmaer, der kan komme i klemme omkring regeringens miljøplaner og landbrugsplaner og så videre, som har været til stor debat og stadigvæk er det formentlig rundt i de politiske partier. Har vi noget i klemme, har vi nogen virksomheder, vi støtter eller på anden måde i den sammenhæng, og skal vi have en holdning til det?

Formanden: Jamen jeg er ikke helt sikker på, hvad det er, du spørger om, Jens, prøv lige at blive lidt mere præcis. Altså du snakker om de investeringer, vi har gjort i bestemte virksomheder eller bestemte sektorer?

Ukendt taler: Ja, det er noget med, at landbruget får lov til at gøde mere nu, ikke? Og det kunne jo godt være, at vi havde aktier i en masse gødningsfirmaer.

Formanden: Ja, det kan jeg faktisk ikke engang sådan lige svare dig på, men du kan sige, det er jo en national foreteelse du spørger til, går jeg ud fra, ikke? Det er de danske regeringsbeslutninger, vi snakker om her, ikke? Og min umiddelbare, men jeg tror vi skal have Niels på banen, hvis vi skal have noget meget mere præcist, men det er at sige, at vi er ude i et globalt marked, så man kan sige, at hvis jeg bare sådan skulle have lidt skud fra hoften og så sige, at jeg tror ikke det er noget, der har så meget indflydelse, men lige at svare på, hvilke gødningsfirmaer, vi har aktier i, det kan jeg ikke sådan lige ryste ud af posen, og om Niels kan sige noget, der er præcist, det må vi høre om.

Niels Erik Petersen, investeringschef: Nej, jeg kan ikke sige noget præcist, men jeg kan i hvert fald sige med sikkerhed, at det er ikke noget, vi vil kunne se på afkast eller noget som helst næste år.

Dirigent: Ja. Godt. Jamen der var en yderligere til Eventuelt der. Værsgo'. Ja, du får lige ordet, og husk navnet.

Kristian Davidsen: Planteavlskonsulent. Så kan jeg sige, at gødningsmarkedet det er stort set uændret siden sidste år på grund af, at afgrødepriserne er så lave. Så regeringens landbrugspakker har ikke påvirket gødningspriserne og derved heller ikke påvirket gødningsmarkedet.

Dirigent: Tak for den bemærkning. Jamen så spørger jeg lige en sidste gang, er der mere til Eventuelt? For ellers så er det sådan, at køkkenet de er ved, jeg tør slet ikke tænke på, hvad de er ved at bære frem udenfor. Men ellers vil jeg nemlig give ordet til formand Erik Bisgaard for en afsluttende bemærkning.

Formanden: Skal vi ikke lige give Jens en hånd for en sikker styring af generalforsamlingen?

[Klapsalver]

Og som sagt tak for en god og en konstruktiv debat og en god tone hele vejen i det her. Vi glæder os til næste års generalforsamling i et nyt regi eller et nyt set-up sammen med Sam-pension. Så er vi som sædvanlig vært ved en bid brød og et glas uden for døren herude, og så skal jeg lige sige rent praktisk. Bestyrelsen skal lige bruge nogle minutter på at lave konstituering, så bestyrelsen mødes nede i mødelokalet, hvor vi startede tidligere på eftermiddagen. Så vi skal nok komme tilbage til resten af jer, der er med til generalforsamlingen.

Tak for i dag, og tak fordi I kom.

Generalforsamlingen hævet kl. 20.00

Johnni Nielsen
Referent

Jens Bjerregaard Christensen
Dirigent